

OsloMet - storbyuniversitetet

Monika Vee Karlsen

Skjønnsutøvelse i barnevernet

Masteroppgave i Styring og ledelse

OsloMet - storbyuniversitetet, Fakultet for samfunnsvitenskap, Oslo 2020

Forord

Interessen for å forske på temaet skjønnsutøvelse er forankret i min yrkeserfaring fra både offentlig og privat sektor, hvor faglig skjønnsutøvelse har vært en stor del av arbeidshverdagen. Min profesjonelle arbeidserfaring strekker seg over tjue år i ulike posisjoner og roller i det barnevernfaglige feltet, de siste årene som leder.

Jeg har gjennom min arbeidserfaring erfart at fagfolk fra samme profesjon vil vurdere samme problemstillinger ulikt. På bakgrunn av min erfaring som leder i barnevernet har jeg over tid utviklet en interesse for faglig vurderinger og beslutningstaking i barnevernssaker. Dette har medført en spesiell interesse for skjønnsutøvelse som fagfelt.

Barnevernets samfunnsmandat er en av de viktigste oppgavene i velferdsstaten. Jeg vil særskilt nevne hjelpetiltakene for familier, som jeg gjennom min yrkeserfaring kan konstatere utgjør en stor forskjell i enkeltindividenes liv. Takk til alle barn og ungdommer jeg har møtt på min vei, som har inspirert meg til å skrive denne oppgaven. Jeg vil også rette en takk til kollegaer i det barnevernfaglige feltet som gjør en fantastisk innsats, og som foretar vurderinger og avveininger som noen ganger kan være veldig vanskelige.

Jeg vil rette en spesiell takk til min veileder Øyunn Syrstad Høydal for sitt engasjement for temaet, inspirasjon, og for god veiledning gjennom hele prosessen.

Sist, men ikke minst takk til venner og familie, og især til deg Steinar for tålmodighet, uvurdelig støtte og oppmuntring underveis.

Oslo, 25.11.20

Sammendrag

Temaet for denne masteroppgaven er skjønnsutøvelse i det barnevernfaglige feltet. Mer spesifikt dreier den seg om hvordan skjønnsutøvelse påvirker vurderinger, og hvordan vurderinger virker inn på evalueringer av hjelpetiltak. Problemstillingen er: Hvordan påvirker skjønnsutøvelse vurderinger i evalueringer av omsorgsendrende hjelpetiltak? Og har dette betydning for videre beslutningstaking?

Intensjonen med oppgaven har vært å få innsikt i saksbehandleres erfaringer med skjønnsutøvelse, og evalueringer av omsorgsendrende hjelpetiltak i barnevernet. Funn i denne oppgaven viser at det i stor grad benyttes skjønn i vurderinger og at dette kan påvirke evalueringenes resultater. Evalueringer praktiseres også ulikt når det gjelder frekvens, fokus og innhold.

Funn i denne oppgaven viser også viktigheten av at saksbehandlere og ledere har et bevisst forhold til skjønnsutøvelse, vurderinger og evalueringer, som grunnlag for videre beslutningstaking.

Abstract

The theme for this master's thesis is the exercise of discretion in the field of child welfare. More specifically, it is about how the exercise of discretion affects assessments, and how assessments affect evaluations of remedial measures. The problem is: How does the exercise of discretion affect assessments in evaluations of care-changing support measures? And does this have implications for further decision-making?

The intention of the thesis has been to gain insight into caseworkers' experiences with the exercise of discretion and evaluations of care-changing support measures in the child welfare service. Findings in this thesis show that judgment is largely used in assessments and that this can affect the results of the evaluations. Evaluations are also practiced differently in terms of frequency, focus and content.

Findings in this thesis also show the importance of caseworkers and managers having a conscious relationship with the exercise of discretion, assessments and evaluations, as a basis for further decision-making.

Innholdsfortegnelse

Forord	I
Sammendrag	II
Abstract	IV
1 Innledning	1
1.1 Presentasjon og begrunnelse for valg av tema	3
1.2 Avgrensninger av problemstillingen	5
1.3 Oppgavens oppbygning	6
2 Teoretisk rammeverk	7
2.1 Skjønnsutøvelse	7
2.2 Tidligere forskning	9
2.3 Evalueringer	10
2.4 Oppsummering	12
3 Metode	14
3.1 Posisjon og forforståelse i fagfeltet	14
3.1.1 Praktiker og forsker	14
3.1.2 Forforståelse	14
3.2 Valg av metode	15
3.2.1 Det kvalitative forskningsintervju	15
3.2.2 Informanter	15
3.3 Forberedelser og datainnsamling	16
3.3.1 Intervjuguide	16
3.3.2 Prøveintervju og gjennomføring av intervjuene	17
3.4 Analyse	17
3.4.1 Transkribering	18
3.4.2 Valg av analysemetode	18
3.5 Reliabilitet og validitet	20

3.5.1	Reliabilitet	20
3.5.2	Validitet.....	21
3.5.3	Forskningsetiske vurderinger	22
3.6	Diskusjon av anvendt metode.....	22
3.7	Oppsummering	23
4	Presentasjon av funn.....	24
4.1	Innledende kommentarer til funnene	24
4.1.1	Skjønnsutøvelse; holdninger og erfaringer	24
4.1.2	Evalueringer; innhold og fokus	25
4.1.3	Vurderinger; skjønn og ansvar	27
4.2	Oppsummering	28
5	Drøfting av funn	30
5.1.1	Evaluering, ressurser og ansvar.....	30
5.1.2	Epistemisk skjønn og evaluering.....	31
5.1.3	Strukturelt skjønn og evaluering	33
5.1.4	Evaluerings funksjoner	35
5.2	Oppsummering	37
6	Konklusjon og avslutning.....	39
7	Litteraturliste	41

Vedlegg 1: Informasjonsskriv

Vedlegg 2: Intervjuguide

Vedlegg 3: Vurdering NSD

1 Innledning

Barnevernet har et samfunnsmandat som jevnlig er omdiskutert i media. Både nasjonalt og internasjonalt har den norske barnevernfaglige praksisen vært gjenstand for meningsutveksling, offentlige debatter og diskusjoner den senere tid. (Se for eksempel Vg.no 2020). Internasjonalt har norsk barnevern vært gjenstand for massiv kritikk, og den Europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) i Strasbourg har dessuten tatt inn 39 norske barnevernssaker for videre behandling. Syv av 39 saker er ferdig behandlet og avgjørelsene er så langt to i den norske stats favør, og i fem av sakene er Norge felt (Dagbladet.no 2020, Lovdata.no 2020). Den offentlige diskursen her hjemme går ofte på politiske føringer, utformingen av lovverket og tolkninger av dette. De aller fleste vil likevel slutte seg til at barnevernets oppgaver er en av velferdsstatens viktigste funksjoner, ved å bidra til en trygg barndom og oppvekst, og hjelpe de barna som trenger det. EMD's gjennomgang av flere norske barnevernssaker indikerer imidlertid at norsk barnevern ikke er ufeilbare når det gjelder forvaltningen av samfunnsoppgaven.

Til tross for at barneverntjenester er regulert i lovverk, får barnevernet likevel mye kritikk. Kritikken har også dreid seg om såkalte følgefeil hvor kritikere hevder at mangelfull saksbehandling ikke avdekkes i rettsinstansene. Videre at feilaktige vurderinger som eksempelvis «manglende foreldreferdigheter» blir stående, og at beslutninger om tiltak og vedtak etter barnevernloven skjer på bakgrunn av et utilstrekkelig informasjonsgrunnlag (se for eksempel Aftenposten.no 2019). I lys av EMD sitt fokus på norsk barnevern er det rimelig å si at noe av kritikken er berettiget. Det er imidlertid mulig at medias fokus gjør at mange assosierer barnevernet kun med tvangsinngrep ovenfor barn og familier. Selv om barnevernet har et slikt mandat, er det langt vanligere med frivillig hjelpetiltak. I 2019 var det 54592 barn og unge som mottok barnevernstiltak i Norge, av disse mottok ca 60 prosent av barna hjelpetiltak i hjemmet (SSB.no 2020).

Barneverntjenester gjelder for barn og unge mellom 0-18 år som oppholder seg i Norge jf §1-2 Lov om barneverntjenester 17.juli 1992, heretter Barnevernloven (Lovdata.no 2020).

Lovens formål er å sikre barn og unge rett hjelp til rett tid, og at alle barn og unge får muligheten til trygge oppvekstvilkår jf §1-1 i Barnevernloven (Lovdata.no 2020).

Barnevernets organisering og ansvar er delt mellom stat og kommune. Barneverntjenestenes oppgaver er å ta vare på utsatte barn og sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. Alle kommuner

skal ha en barneverntjeneste som utfører det daglige, løpende arbeidet etter loven. Barneverntjenesten skal blant annet gi råd og veiledning, treffe vedtak om hjelpetiltak, eller forberede saker for behandling i Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker, og iverksette og følge opp tiltak. Statens ansvar for barneverntjenester er delt mellom Barne- og likestillingsdepartementet, Statens helsetilsyn, Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat), fylkesmannen og Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker. I Oslo kommune skal Barne-, ungdoms- og familieetatens oppgaver og myndighet ivaretas av kommunen, ikke av staten. Kommunens vedtak om godkjenning etter § 5-8 i barnevernloven kan imidlertid påklages til sentralt nivå i Barne-, ungdoms- og familieetaten (Helsetilsynet.no 2020).

I offentlig forvaltning foretas vurderinger og utøves skjønn opp mot gjeldende lovverk, og beslutninger fattes på bakgrunn av dette. Den kommunale barneverntjenestens saksbehandling ligger slik til grunn for alle vedtak som fattes og alle tiltak som iverksettes. Dette innebærer ofte bruk av skjønnsutøvelse for å vurdere om de ulike kriteriene i lovhjemlene er oppfylt. Barnevernloven gir i ytterste konsekvens anledning til å fatte tvangsvedtak for å etterkomme lovens formål. Dette fordrer rettslige prøvinger, og anledning til rettslige overprøvinger i form av ankemuligheter slik som i sivile og strafferettslige saker.

Når det gjelder hjelpetiltak i barnevernet som skal forebygge tvangsvedtak og omsorgsovertakelser, viser Helsetilsynets (2012) rapport etter landsomfattende tilsyn at det gjennomgående mangler evalueringer av hjelpetiltak som iverksettes. Rapporten viser også at det er rettet lite oppmerksomhet til om hjelpetiltakene har vært til nytte for barnet. Nytt og virkninger har først blitt aktualisert når barnevernet skal argumentere for en omsorgsovertakelse, og fokus er da på de manglende effektene av hjelpetiltakene. Halvorsen og Gjedrem (2006) påpeker at barnevernet har liten tradisjon for å evaluere hjelpetiltak, og systematisk stille evalueringsspørsmål, for å kunne fatte videre viktige oppfølgende beslutninger for det enkelte barn. I 2009 ble det foretatt en lovendring, hvor barneverntjenestens plikt til regelmessig evaluering av iverksatte hjelpetiltak ble presisert. Intensjonen var at en bedre oppfølging om tiltakene hadde ønsket effekt, om andre tiltak skulle iverksettes, eller om barnets situasjon forble så alvorlig at en omsorgsovertakelse var nødvendig (Christiansen 2015). Vilkårene for iverksetting av barneverntiltak er beskrevet å være hjemlet i «*hensynet til barnets beste*» jf §4-4,1 og for hjelpetiltak er kriteriene «*når barnet på grunn av forholdene i hjemmet eller av andre grunner har særlig behov for det*» jf

§ 4-4,2 Barnevernloven. Evalueringer av hjelpetiltakene skal etter Barnevernlovens § 4-5 gjennomføres slik:

«Når hjelpetiltak vedtas, skal barneverntjenesten utarbeide en tidsavgrenset tiltaksplan. Barneverntjenesten skal følge nøye med på hvordan det går med barnet og foreldrene og vurdere om hjelpen er tjenlig, eventuelt om det er nødvendig med nye tiltak, eller om det er grunnlag for omsorgsovertakelse. Tiltaksplanen skal evalueres regelmessig» (Lovdata.no 2020).

I følge Christiansen og Kojan (2016) skal det i tiltaksplanen utarbeides målstrukturer som viser hva som skal oppnås ved tiltakene, og hvordan barnets situasjon skal se ut når tiltaket har ønsket effekt. Når omsorgsendrende hjelpetiltak skal evalueres, skal det vurderes om delmålene har vært realistiske, konkrete og målbare. Det skal i tillegg foretas en prosessevaluering og en evaluering av resultatene, herunder om tiltaket har hatt ønsket effekt, og blitt iverksatt slik de var tenkt. Når saksbehandlere i barnevernet skal utarbeide tiltaksplaner og evaluere hjelpetiltak, registreres dette i deres saksbehandlingsverktøy og datasystem (Familia). I saksbehandlingsverktøyet er blant annet utarbeidelse av tiltaksplaner angitt som en egen arbeidsoppgave, med oppgitte tidsfrister for evaluering av hjelpetiltakene. Oftest er dette anført som kvartalsvise evalueringer, i tråd med forarbeidende til loven (Ot.prp. nr. 69 (2008-2009)).

1.1 Presentasjon og begrunnelse for valg av tema

Denne masteroppgaven handler om faglige vurderinger og skjønnsutøvelse innen den barnevernfaglige forvaltningen. Mer spesifikt handler den om hvordan skjønnsutøvelse påvirker vedtak og tiltak etter Barnevernloven. En sentral del av dette forskningsprosjektet har derfor vært å få innsikt i saksbehandlers erfaringer med skjønnsutøvelse under deres saksbehandling, herunder hvordan evalueringer av iverksatte hjelpetiltak gjennomføres. Det er forsket en del på saksbehandlers skjønnsutøvelse i barnevernet og grunnlag for beslutningstaking (Christiansen og Kojan 2016). Det er imidlertid forsket lite på effekten av de hjelpetiltak som iverksettes, foruten at barn i gjennomsnitt har mottatt hjelpetiltak i to år forut for plassering ut av hjemmet (Helsetilsynet.no 2020). Det er heller ikke forsket mye på hvordan evalueringer av hjelpetiltak gjennomføres (Christiansen, Iversen og Kojan 2016). Det skiller mellom kompenserende hjelpetiltak og omsorgsendrende hjelpetiltak. Kompenserende hjelpetiltak er i hovedsak tiltak som skal styrke barnas utvikling og omsorgsendrende tiltak er

rettet mot å styrke foreldreferdigheter, gjerne i form av veiledningstiltak (Christiansen og Kojan 2016). Det er i det følgende omsorgsendrende hjelpetiltak jeg vil ha fokus på, og spesielt på evaluering av de omsorgsendrende tiltakene som retter seg mot veiledning av foreldre.

I dette prosjektet tas det utgangspunkt i hvordan saksbehandlere evaluerer omsorgsendrede hjelpetiltak og hvordan skjønnsutøvelse påvirker vurderinger i evalueringer, og om dette har betydning for videre beslutningstaking.

I 2018 var 8 500 personer ansatt i den kommunale barnevernstjenesten i Norge.

Utdannelsesnivået lå på bachelornivå eller høyere for 4 av 5. De fleste har en grunnutdanning som barnevernspedagog eller sosionom (SSB.no 2020). Min erfaring er at saksbehandlere i barneverntjenesten som hovedregel har minimum en grunnutdanning på bachelornivå, med forskjellige etter-og videreutdannelser, og de har ulik alder, kjønn og arbeidserfaring. I den praktiske arbeidshverdagen til saksbehandlere i barneverntjenesten utredes saker og det gjennomføres undersøkelser for å identifisere hvert enkelt barns behov for hjelp. Hjelpetiltak iverksettes der kriteriene i loven vurderes oppfylt.

Barneverntjenestens forvaltning av sitt samfunnsmandat er regulert gjennom lovverk, regler for saksbehandling, og underlagt tilsyn og kontroll. I dette perspektivet er det rimelig å si at skjønnsutøvelse, vurderinger og beslutninger for en del er kvalitetssikret. Like fullt fanger ikke beskrivelsene i dette regelverket alle situasjonstyper og beskrivelser, noe som overlater til den enkelte saksbehandler å foreta skjønsmessige vurderinger av lovverket. På bakgrunn av den samfunnsoppgaven barnevernet har, og de potensielle konsekvenser det kan ha for enkeltindivider, er det aktuelt for allmennheten å ha kjennskap til hvordan saksbehandlere evaluerer omsorgsendrede hjelpetiltak, og deres opplevelse av kvalitetssikring av egen skjønnsutøvelse. For ledere i det barnevernfaglige feltet er det rimelig å si at dette er av betydning. Videre hvordan saksbehandlere benytter skjønnsutøvelse i sin saksbehandling, i vurderinger og videre beslutningstaking. Herunder er sentrale problemstillinger om evalueringer av omsorgsendrede hjelpetiltak er overlatt til den enkelte saksbehandlers skjønnsutøvelse? Hvordan benyttes informasjonsgrunnlaget dersom hele, eller deler av evalueringer av effekten, er skjønsmessig gjennomført av fagfolk utenfor saksbehandlers organisasjon? (bestiller/utfører). Har tidligere forskning om saksbehandlers skjønnsutøvelse i

barnevernet overføringsverdi til mitt forskningsspørsmål? På bakgrunn av disse temaene har jeg valgt følgende problemstilling for denne masteroppgaven:

Hvordan påvirker skjønnsutøvelse vurderinger i evalueringer av omsorgsendrende hjelpetiltak? Og har dette betydning for videre beslutningstaking?

1.2 Avgrensninger av problemstillingen

En begrensning ved min fremgangsmåte kan være at kulturelle organisasjonstrekk ikke er inkludert, noe som kan bidra til mulige forklaringer og sammenhenger knyttet til saksbehandleres vurderinger og skjønnsutøvelse. Det kunne selvsagt ha vært interessant å sammenligne bydelene i Oslo, hvor jeg eksempelvis kunne ha fokusert på mulige organisatoriske og kulturelle trekk, og hvordan saksbehandlerne opplever at dette påvirker dem. Muligheten for at disse faktorene kommer til uttrykk i intervjuene er likevel til stede, selv om dette ikke er eksplisitt uttalt gjennom informantenes tanker, opplevelser og erfaringer rundt vurderinger og skjønnsutøvelse, som er mitt hovedanliggende i denne oppgaven.

Jeg har valgt å benytte praktisk resonnering som teoretisk grunnlag for skjønnsutøvelse i denne oppgaven. Dette perspektivet på skjønnsutøvelse forstås todelt; handlingsrommet som er gitt for å utøve skjønn, og selve den kognitive prosessen ved skjønnsvurderingen. Dette perspektivet på skjønn egner seg derfor spesielt godt i mitt prosjekt. Jeg valgt å avgrense mot modeller for evaluering, da min intensjon har vært å se nærmere på vurdering og skjønn som elementer i evalueringer. Det er imidlertid redegjort for metodiske kjennetegn ved evaluering, og jeg har benyttet dette inn i en praksisnær ramme i analyse og drøfting av funn.

Oppgaven er teoretisk avgrenset mot juridiske dilemmaer. Selv om temaet berøres, gjøres det i mindre grad rede for forarbeider, forskrifter, rundskriv og de foreliggende tolkninger som ligger til grunn for regelverksutformingen. Min hensikt har vært å belyse at en barnevernfaglig kontekst oftest innebærer behov for faglige vurderinger og skjønnsutøvelse opp mot juridiske kriterier for hvert enkeltstående individ som berøres. Det empiriske grunnlaget for dette forskingsprosjektet understøtter dette synet. Nyere forskning på skjønnsutøvelse i barnevernet, og informantenes tanker, opplevelser og erfaringer knyttet til evalueringer, vurderinger og skjønn og er omhandlet i oppgaven.

Vurderinger ligger som oftest til grunn for videre beslutningstaking. Dette forskningsprosjektet belyser indirekte beslutninger og beslutningsprosesser, i form av

potensielle konsekvenser for legalitets- og likebehandlingsprinsippet i forvaltningen. Formålet med denne masteroppgaven har imidlertid ikke vært å se på beslutningstaking i seg selv, men pågående vurderinger der handlingsvalgene ikke er åpenbare, og hvor skjønnsutøvelse påvirker vurderinger som kan føre til videre beslutningstaking. Beslutningstaking er derfor ikke i seg selv gjort rede for, eller eksplisitt omhandlet.

Saksbehandler, barnevernsarbeider, hjelpetiltak og omsorgsendrende hjelpetiltak benyttes om hverandre gjennom oppgavene. Likeså med oppgaven, forskningsprosjektet og masteroppgaven. Valgene er tatt for å genere mer flyt i språket, og gjøre teksten mer leservennlig. Andre begreper defineres eller gjøres rede for i løpende tekst.

1.3 Oppgavens oppbygning

Denne masteroppgavens oppbygging og innhold er fordelt på seks kapitler. I innledningen til kapittel 1 settes rammene for oppgaven. Det gis en begrunnelse for valg av tema, presentasjon av problemstilling, og avgrensning og begrepsavklaring. Innledningen avrundes med en redegjørelse av oppgavens oppbygging og innhold. Kapittel 2 innledes med en forklaring om teoretiske perspektiver, og grunnlag for det analytiske rammeverket i oppgaven. Deretter følger metodekapitlet som kapittel 3, med en innledning omkring det å forske på eget fagfelt, en redegjørelse for valg av metode- og analysevalg, samt forskningsetiske hensyn. I Kapittel 4 presenteres funn, delt inn etter de emner som dette forskningsprosjektet tar for seg. Deretter følger kapittel 5 delt inn i tematiske underkapitler, som drøfter funnene opp i mot utvalgte teoretiske perspektiver, og elementer jeg har funnet relevant for problemstillingen. Oppgaven avsluttes med en kort omtale for relevant fremtidig forskning på bakgrunn av funn i denne masteroppgaven.

2 Teoretisk rammeverk

I denne oppgaven benytter jeg både evalueringer og skjønnsutøvelse som teoretisk rammeverk. Disse to perspektivene representerer to ulike fagtradisjoner, hvor evaluering er det motsatte av skjønn. Begge er relevante fordi evaluering alltid vil innebære bruk av skjønn. Evaluering kan imidlertid være mye forskjellig, og begrepet anvendes i utstrakt grad, i både forskningsbaserte evalueringer, til mer praksisbaserte evalueringer.

2.1 Skjønnsutøvelse

Skjønnsutøvelse er et av de sentrale kjennetegn ved svært mange profesjoner. Grimen og Molander (2008) sier at skjønn er en *praktisk resonneringsform* med svake normative holdepunkter å ta beslutninger etter. Det er utøvelse av praktisk resonnement frem til et handlingsvalg, basert på en situasjonsbeskrivelse i kombinasjon med svake holdepunkter for hva som er best. Gode evner til å vurdere beskrives hos Grimen og Molander (2010) å være en betingelse for å utøve skjønn. Å vurdere innebærer og gi noen egenskaper til det som vurderes på bakgrunn av den informasjonen som foreligger. Dette kan eksempelvis være andres handlinger, utsagn eller uttalelser. Vurderingene kan ta flere former, ved å hevde at en handling er effektiv eller riktig, om en ytring er sann eller autentisk, eller at en tilstand er normal eller unormal. Vurderingene kan være med på å skille mellom riktig og galt og hva som er ønsket og ikke. På den annen side er slike vurderinger ofte kompliserte ettersom de må foretas på grunnlag av mangelfull og/eller tvetydig informasjon, det må da utøves skjønn. Grimen og Molander (2008) refererer til to ulike måter å beskrive skjønn. Skjønn kan anses for å være en kognitiv aktivitet i form av resonnering basert på fornuft ved uklare omstendigheter hvor profesjonsutøveren må foreta selvstendige vurderinger, dette betegnes som epistemisk skjønnsutøvelse. Skjønn kan også betraktes å være en mulighet til å foreta vurderinger og beslutninger, i form av en tildelt frihet til å foreta beslutninger som finnes akseptable, et handlingsrom. Dette beskrives som skjønnsutøvelse i strukturell forstand (ibid).

Legalitetsprinsippet er et allment prinsipp for all offentlig myndighetsutøvelse, og innebærer at profesjonsutøvere må ha hjemmel i lov for å gjøre inngrep overfor innbyggerne. Dette gjør at saksbehandlere i barnevernet i prinsippet har en sentral posisjon for å både utøve og supplere statens formelle reguleringer beskrevet i loven. I tillegg stiller den forvaltningsrettslige regelen, likhetsprinsippet, krav til at skjønnsmessige avgjørelser ikke skal medføre usaklig forskjellsbehandling av enkeltindiver, og hver sak skal i prinsippet behandles

likt. Dersom informasjonsgrunnlag er ulikt, og tolkes forskjellig av profesjonsutøverne vil dette kunne medføre forskjellsbehandling når det gjelder beslutninger som i stor grad baseres på skjønnsutøvelse (Grimen og Molander 2008). Dette vil med andre ord kunne være en aktuell problemstilling også for saksbehandlere i barnevernet, i det de deler vurderinger som kan føre til beslutninger om tiltak og vedtak om barn og unges oppvekstsvilkår. Grimen og Molander (2010, s.167) beskriver imidlertid viktigheten av profesjoners anledning til å utøve skjønn: *«To abolish discretion is to abolish the possibility of carrying out professional work. The standard view of professional autonomy is that it allows decisions to be made on the basis of discretionary judgments»*

Stone (1995) beskriver i sammenheng med ansvarlighet i samarbeid og samhandlingsprosesser begrepet administrativ skjønnutøvelse. I den forbindelse påpekes det at skjønnutøvelse alltid er tilstede i offentlig forvaltning. Dette gjelder også for saksbehandlere i barnevernet, uavhengig av kjønn, alder, utdanning og erfaring skal man forvalte barnevernloven- i prinsippet likt. Det beskrives to ulike måter å håndtere administrativt skjønn på. Den ene er å begrense rommet for skjønnutøvelse. Den andre måten er å påvirke de institusjonelle rammene, eksempelvis ved å sikre klageadgang på vedtak ved rettslige prøvinger, legge avgjørelsene til eksperter som vil følge profesjonelle normer, eksterne deltar i beslutninger, eller å legge til rette for eksterne evalueringer (Stone 1995). Jeg trekker også inn dette aspektet for å synliggjøre at saksbehandlers vurderinger og at skjønnutøvelse står i sammenheng med noe, eller noen- en interaksjon med omgivelsene og andre mennesker.

Molander og Smeby (2013) påpeker at å eliminere skjønnutøvelse ikke er mulig, da behovet for individuelt tilpassede og fleksible vurderinger alltid vil være tilstede. I sin redegjørelse knyttet til dette belyses lovgivers rolle, og graden av bruk av skjønn henger sammen med klare eller uklare regelverk når det gjelder hvem som er berettiget til hva. Bruk av skjønn opp mot tolkning av regelverket blir dermed et sentralt normativt spørsmål i tjenesteyting i velferdsetaten. Profesjonsutøveres bruk av skjønn vil i følge Grimen og Molander (2008) uansett kunne medføre ulike beslutninger og betegnes som "skjønnets byrder". Den praktiske resonneringen vil kunne resultere i ulike konklusjoner, eller i «fornuftig uenighet». Fornuftig uenighet anses som en rimelig, og som en tilsynelatende forventet konklusjon, fordi skjønnutøvelse anses å inneholde både grunnleggende og innebygde kilder til variasjon. (Grimen og Molander 2008, s. 192). Molander og Smeby (2013) fremhever imidlertid at det

er mulig å støtte opp om mekanismer for ansvarliggjøring. Ansvarliggjøring kan innskrenke rommet for skjønn, og medføre bedre betingelser for selve kvaliteten på den epistemiske skjønnsutøvelsen. I dette perspektivet poengteres at personer med delegert myndighet til å utøve skjønn må *begrunne* sine handlinger, vurderinger og beslutninger, ikke bare informere om dem. Ansvarliggjøring er med andre ord nært knyttet til å bli stilt til ansvar for handlinger man har gjort, eller gjør. Mekanismer for ansvarliggjøring når det gjelder strukturelt skjønn er sanksjonerende, innskrenkende, oppdelende, forsinkende og blokkerende. Epistemiske mekanismer som kan virke ansvarliggjørende beskrives å være formende, støttende, motivasjonelle, deliberative og partisipatoriske. Disse elementene redegjøres ikke mer inngående for her, annet enn å poengtere at det strukturelle rommet for skjønn er mulig å redusere, og den epistemiske skjønnsutøvelsen kan kvalitetsmessig forbedres i form av ansvarliggjørende mekanismer (Molander og Smeby 2013).

2.2 Tidligere forskning

Tidligere forskning innen det barnevernfaglige feltet viser at barnevernsansattes egne holdninger og verdier har betydning for vurderinger og beslutningsprosesser i barnevernssaker (Grinde 2006). Forskning fra fire andre land (Israel, Nord-Irland, Spania og Nederland) med organisatoriske og kulturelle forskjeller, viser at holdninger hos barnevernsarbeideren knyttet til plassering av barn ut av deres biologiske hjem tillegges større vekt enn for eksempel organisering og lovgiving (Benbenishty mfl., 2015). I denne sammenheng har Norge dessuten få nasjonale retningslinjer for hvordan barneverntjenestens undersøkelser skal gjennomføres, og kriteriene i loven for iverksetting av tiltak (hjelpetiltak og omsorgsovertakelse) fremstår som lite presise. Samlet sett innebærer dette at saksbehandlere tillegges et betydelig handlingsrom for skjønnsutøvelse ved deres forvaltning av lovverket (Christiansen og Anderssen 2010, Christiansen 2015). Hjelpetiltak som dreier seg om råd og veiledning er totalt sett det klart mest brukte hjemmebaserte hjelpetiltaket. Dette er tiltak som retter seg mot foreldrene, og kan kategoriseres som endringsbasert med formål om å virke omsorgsendrende. Det er ikke registrert forskning rettet mot å registrere virkninger av disse tiltakene (Christiansen 2015). Forut for en omsorgsutøvelse bør imidlertid hjelpetiltak være prøvd jf § 4-12 annet ledd Barnevernloven (Lovdata.no 2020). I en norsk studie Christiansen og Anderssen (2010) som omhandlet plasseringer av 109 barn, hadde familiene i gjennomsnitt mottatt hjelpetiltak i tre år forut for plasseringen (ikke differensiert mellom tiltak rettet mot barnet, eller omsorgsendrende tiltak). Oppmerksomheten i denne studien var rettet mot samhandlingen og relasjonen mellom saksbehandleren, foreldre og barn.

Funnene viste at manglende samarbeid, eller konflikter mellom saksbehandlere i barnevernet, foreldre og barn kunne få betydning for vurderinger og beslutninger om plassering ut av hjemmet (ibid).

På bakgrunn av ovenstående tema er det rimelig å si at verdier og holdninger også tillegges vekt, når det gjelder vurderinger i beslutningsprosesser for å iverksette hjelpetiltak som er ment å føre til endring i barns omsorgsbetingelser. Videre at skjønnsutøvelsen preges av holdninger i vurderinger av evalueringer av hjelpetiltakene. I det følgende utdypes evalueringens ulike funksjoner, dens fokus og metodiske oppbygging.

2.3 Evalueringer

I Norge er evaluering innført som et sentralt styringsverktøy med formål om å få informasjon om effektivitet, måloppnåelse og resultater (Jentoft mfl. 2013), og kontroll fra sentrale instanser er blitt viktig som følge av New Public Management, markedstenkning og desentraliseringen (Tornes 2012). Dette perspektivet knyttet til evalueringer utforskes ikke eksplisitt i denne oppgaven, men leseren oppfordres til å ta med seg refleksjoner rundt dette i den videre fremstillingen. Evaluering som begrep benyttes i utstrakt grad og kan defineres på mange måter. I veileder til gjennomføring av evaluering i staten benyttes følgende definisjon:

«En systematisk datainnsamling, analyse og vurdering av en planlagt, pågående eller avsluttet aktivitet, en virksomhet, et virkemiddel eller en sektor. Evalueringer kan gjennomføres før et tiltak iverksettes (ex ante), underveis i gjennomføringen, eller etter at tiltaket er avsluttet (ex post). Evalueringen kan utføres av interne eller eksterne fagmiljøer.» (Finansdepartementet 2005:8 i Jentoft mfl. 2013).

Det å evaluere kan også defineres enklere som: *«det å vurdere gjennomføringen av et tiltak eller et program»* (Tornes 2012, s. 15). Det er likevel viktig å skille mellom evaluering og det å følge opp et tiltak eller et program. Evaluering vil i mye større grad være opptatt av om registrerte endringer er direkte forårsaket av de iverksatte tiltakene som evalueres (Tornes 2012).

Et fellestrekk ved de ulike definisjoner av evaluering er likevel at det handler om at noe blir vurdert opp mot forventinger eller omforente kriterier (Jentoft mfl. 2013). De viktigste formålene med å evaluere er å beskrive og vurdere i kombinasjon. Beskrivelsen skjer

gjennom prosedyrer for datainnsamling og analyse, og å trekke konklusjoner utfra dataene. Å analysere innebærer å observere datamaterialet på en kritisk måte. Vurderinger foretas på bakgrunn av bestemte kriterier av dataene som foreligger, men med ulike prioriteringer når det gjelder de forskjellige kriteriene. Prioriteringer av kriterier kan det være stor uenighet om, gitt den kontekst, interesse og fokus evalueringen har (Tornes 2012). Kriterier ligger som forutsetning til å foreta vurderinger i evalueringer. Kriteriene kan være en målsetting, en norm, etiske regler, en standard, hensikten er å finne et kriterium som kan si noe om resultatet blir positivt eller negativt. Dette betegnes ofte som konstruerte kriterier. Kriteriene er vanligvis basert på oppfattelser om hva som utgjør kvalitet. For å måle kvalitet må det foretas et valg på hvilke egenskaper en aktivitet eller virksomhet skal ha for å tilfredsstille kravet til god kvalitet (Jentoft mfl. 2013). I profesjonell sammenheng baseres valgene av kriteriene på bakgrunn av kunnskap, erfaring og yrkeskompetanse. Kriteriene for kvalitet tar da utgangspunkt i de krav som eksperter på området formulerer for den aktuelle virksomheten eller profesjonen. Det kan oppstå utfordringer dersom ekspertene ikke er enige om kriteriene, samt på hvilket grunnlag de foretar sine valg av kriterier, vurderingene og resultatet vil kunne variere utfra hvem som gjennomfører – og deltar i evalueringer (Tornes 2012).

Evalueringer kan kategoriseres på forskjellig vis. Summative evalueringer tar sikte på å vurdere noe i etterkant, og formative evalueringer handler om å følge utviklingen rundt et iverksatt tiltak, og fokuserer på å gi tilbakemelding underveis til de involverte med sikte på forbedringspotensialer. Prosessevalueringer dreier seg om å vurdere pågående effekter av tiltak, eller vurdere effekter av avsluttede gjennomførte tiltak. Prosessevalueringer handler gjerne om kommunikasjon og samhandling mellom mennesker og involverte instanser, for å undersøke sterke og svake sider ved eksempelvis metoder eller arbeidsmåter (Jentoft mfl. 2013).

Resultater er fokus i evalueringer. Evalueringer ser handlinger fra ulike perspektiver, og det har betydning hvilket menneskesyn vi inntar når evalueringer dreier seg om menneskelig atferd, og om det legges til grunn et interessebasert, normstyrt eller kulturbestemt menneskesyn. I et kulturbestemt perspektiv er konteksten, samhandling og felles forståelse av symboler som gir mening viktig. Når det gjelder målinger av resultater i betydningen effekter av et tiltak intensjon-tiltak-data, påpeker Tornes (2012) at det i menneskelig atferd blir et for enkelt perspektiv å innta. Ikke- lineære sammenhenger innebærer å også ta høyde for uventede effekter og resultater av et iverksatt tiltak. Dette kan være i tråd med

målbeskrivelsene, men trenger ikke å være det. Fokus i ikke-lineære evalueringer er å søke å forstå hvordan tiltaket *oppleves* for mottaker og hva resultat ble. Med denne utvidede forståelsen kan man fange opp mangfoldet i det sosiale liv og nyansere effekter av tiltak. Tiltak som ikke kan vise til de resultater som var forventet kan likefullt oppleves som kvalitativt gode. Motsatt kan tiltak som har ønsket og forventet effekt oppleves som mindre gode, eller mindre tilfredsstillende. Resultater med endringer i menneskelig atferd må ha fokus på observasjoner av hva de gjør i handling. Endringer i atferd blir et viktig fokus for evalueringer. En elevatør må beskrive, søke å forstå, men også tolke handlinger i en gitt kontekst og sammenheng. Dette innebærer at det som evalueres kan være ufullstendig, uforutsigbart og ofte uventet (Tornes 2012).

Evalueringer kan ha forskjellig funksjoner. I følgende avsnitt beskrives evalueringskunnskap som støtte til praksis, og ulike funksjoner som kontroll, utvikling og læring og hvilke interesser som styrer bruken av kunnskap om evalueringer. For å fremme utvikling og læring trekker Jentoft mfl. (2013) frem Shadish, Cook og Leviton (1991) sin fremstilling. Denne skiller mellom a) evalueringer der en sammenligner løsninger som kan virke, uten å være opptatt av hvorfor, b) evalueringer med vekt på å forstå kompleksitet og undersøke hvordan noe fungerer for å utvikle overførbar kunnskap, c) evalueringer som kan gi økt kunnskap for å videreutvikle og forbedre virksomheten (Jentoft mfl. 2013, s 17). Tornes (2012) fremhever et motsetningsforhold mellom evalueringer initiert av utvikling og læring versus evalueringer initiert av kontroll, ettersom evalueringens intensjon vil ha grunnleggende ulikt fokus. Herunder vil forskjellige beskrivelser av data kunne forekomme, som igjen vil påvirke analyse, vurderinger og dermed resultatet. Når kontroll er formålet med evalueringen kan dette føre til at man ensidig fokuserer på enkle, målbare resultater i stedet for å bidra til kunnskap om ulike sider ved om et tiltak har effekt, hvilken effekt det har, og hvorfor det har effekt. Kontrollaspektet er mest opptatt av om tiltaket virker og hvor effektivt tiltaket er (Tornes 2012).

2.4 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg belyst teoretiske perspektiver og det rammeverket som vil bli benyttet i drøfting av funn. Tidligere forskning anskueliggjør at holdninger påvirkninger profesjoners skjønnsutøvelse, samtidig som kriteriene i lov- og regelverket er tvetydige når det gjelder iverksetting og evaluering av hjelpetiltak. Skjønnsutøvelse er sammensatt av to perspektiver; et gitt handlingsrom, en individuell kognitiv resonnering, og et tredje element er ansvarlighet.

Evaluering innebærer å beskrive og vurdere i kombinasjon og systematisk innhente data og analysere disse på en kritisk måte. Data i denne sammenheng kan være muntlig og skriftlig informasjon og opplysninger som saksbehandlere innhenter fra andre instanser, fra aktører som utfører hjelpetiltak, og fra barn og foreldre selv. For å kunne vurdere må man vurdere opp mot gitte kriterier, for eksempel målbeskrivelser i en tiltaksplan. Valg av kriterier kan være gjenstand for uenighet og faglige diskusjoner. Forholdet mellom skjønn og evaluering blir tydelig når forutsetningene for å foreta vurderinger opp mot kriteriene ikke er åpenbare, og når de utvalgte kriterier skal vurderes i forhold til resultat og effekter av det iverksatte tiltaket. Det vil da være behov for faglig skjønnutøvelse. Evalueringer vil slik alltid innebære bruk av skjønn. Skjønnutøvelse vil imidlertid ikke alltid innebære evaluering. Gitt de individuelle og organisatoriske ressurser som ligger til grunn kan evaluering påvirke eller innskrenke den faglige skjønnutøvelse som gjøres hos saksbehandlere i barnevernet.

3 Metode

3.1 Posisjon og forforståelse i fagfeltet

Forskning vil alltid være påvirket av forskeren selv (Malterud 2001). For å tilrettelegge for intersubjektivitet vedrørende egen posisjon i fagfeltet, og egen forforståelse vil rollen som praktiker og forsker, samt forskerens effekt på forskningsprosessen bli presentert.

3.1.1 Praktiker og forsker

Min profesjonelle bakgrunn er arbeid med endringsbaserte hjelpetiltak på vegne av den offentlige forvaltningen, herunder barneverntjenesten. De siste årene har jeg arbeidet med kvalitetssikring og ledelse av barneverntiltak. Min arbeidserfaring strekker seg derfor over tjue år i ulike posisjoner og roller, og har medført god kjennskap til fagfeltet hvor jeg nå gjennomfører dette forskningsprosjektet. Reed & Proctor (1995) omtaler praktiker og forsker som personer som er en del av en virkelighet og verden som akademiske forskere ikke har tilgang til på samme måte. Den innsikten praktiker og forsker har i fagfeltet de selv er en del av kan dermed ikke sidestilles med akademiske forskere. På bakgrunn av min egen forskning på medansattes praksis i barneverntjenesten, anser jeg min egen forskerposisjon som en «insider» (Reed & Proctor 1995, s.10). Dette er en posisjon som medfører fordeler og potensielle utfordringer, herunder viktigheten av et bevisst forhold til hvilken profesjonskunnskap jeg bringer med meg inn i forskingsprosjektet.

3.1.2 Forforståelse

En forsker vil bringe med seg varierende kunnskap og antakelser om det aktuelle temaet forskingen omhandler (Kvale og Brinkmann 2017, Malterud 2017). Malterud (2001, s.484) beskriver forforståelse som:

«previous personal and professional experiences, pre study beliefs about how things are and what is to be investigated, motivation and qualifications for exploration of the field, and perspectives and theoretical foundations related to education and interests».

Tidligere erfaring og kunnskap kan påvirke forskerens inntrykk (Johannsen mfl. 2016) og på bakgrunn av egen posisjon som «insider» og praktiker og forsker har det vært av særskilt betydning å være bevisst egen forforståelse. For å håndtere egen forforståelse har jeg lagt

spesiell vekt på to strategier. Jeg har jevnlig rådført meg med praktikere i fagfeltet, for å utfordre egne synspunkter og få et bredere syn på temaene jeg forsker på. I tillegg skrev jeg ned egne forventninger om hvilke funn jeg antok jeg ville gjøre i forskningsprosjektet i forkant av datainnsamlingen, i tråd med hva Malterud (2001, s.484) omtaler som «declaration of beliefs». Dette ble gjennomført for å vurdere eventuelt samsvar, ulikheter eller om det skulle fremkomme tema jeg ikke hadde vurdert på forhånd.

3.2 Valg av metode

3.2.1 Det kvalitative forskningsintervju

Ringdal (2018) beskriver kvalitativ metode som best egnet når formålet er søken etter mening, og i forbindelse med prosjekter der menneskers handlinger og atferd står sentralt. Et av kunnskapssynene i kvalitativ metode tar utgangspunkt i at den sosiale verden konstrueres gjennom mellommenneskelig interaksjon. Dette innebærer at sosiale fenomener endrer seg og varierer, avhengig i hvilken kontekst fenomenet opptrer i. En kvantitativ forskningsstrategi derimot, bygger på at sosiale fenomener viser stabilitet over tid, er tallbasert med store representative utvalg og statistiske analyseteknikker. Jeg har valgt kvalitativ metode i dette prosjektet, ettersom denne forskningsstrategien er egnet for analyse og fortolkning av egenskaper ved fenomenet som undersøkes, herunder å «presentere mangfold, nyanser og subjektive erfaringer» (Malterud 2017, s. 30). Formålet er å få en dypere innsikt i informantenes livsverden (Kvale og Brinkmann 2017), i form av hvordan saksbehandlere forholder seg til sine erfaringer og opplevelser i deres profesjonelle yrkesutøvelse

3.2.2 Informanter

Valg av informanter er et viktig tema i forbindelse med kvalitative forskningsintervjuer, siden disse formidler datamaterialet som forskningens resultater bygger på. Herunder er viktige aspekter blant annet hva informantene velger å fortelle, og ikke minst hva vedkommende velger å ikke si noe om. Med utgangspunkt i at formålet med intervjuene er å få belyst og besvart problemstillingen, ønsket jeg informanter som jeg antok vil ha mest mulig å bidra med (Kvale og Brinkmann 2017). Miles og Huberman (1984, s. 42) omtaler denne utvalgsprosessen som «Go to the meatiest, most study-relevant sources». Det finnes ulike utvalgsstrategier, og strategisk utvelgelse er å ha en bevissthet rundt hvilken målgruppe som skal intervjues (Johannesen mfl. 2016). I dette prosjektet er det faglige vurderinger, skjønnsutøvelse og erfaringer fra direkte kontakt med barn og familier som er særskilt interessant for problemstillingen. Av denne grunn valgte jeg en strategisk utvelgelse (ibid) av

saksbehandlere, som antas å besitte slike erfaringer fra sin profesjonelle yrkesutøvelse. Saksbehandlernes evalueringer av hjelpetiltakene, vurderinger og slik -forvaltning av loven er også relevant. Andre karakteristikk ved informantene har blitt tillagt mindre vekt, eksempelvis alder, kjønn, utdannelsesnivå og erfaring. Dette skyldes at det er informantenes subjektive erfaringer som er i fokus, og ikke sammenligning basert på nevnte karakteristikk. Forespørselen om å delta i dette prosjektet ble sendt ut til flere i barnverntjenestens forvaltning, på teamleder, avdelingsleder, eller enhetsleder nivå.

3.3 Forberedelser og datainnsamling

Jeg valgte å gjennomføre kvalitative intervjuer for å få innsikt i informantenes livsverden i form av deres profesjonelle erfaringer relevant for denne oppgaven, og disse intervjuene omhandlet flere tema og spørsmålsstillinger (Kvale og Brinkmann 2017). Det ble utarbeidet en semi-strukturert intervjuguide, denne ble prøvd ut og videreutviklet gjennom prøveintervjuer, forut for gjennomføringen av intervjuene som danner empiri grunnlaget i denne oppgaven.

3.3.1 Intervjuguide

En hensiktsmessig tilnærming til å gjennomføre intervjuer er å benytte en intervjuguide for å strukturere gjennomføringen av disse (Tjora 2017). Intervjuguiden består av en oversikt av de sentrale temaene, og tilhørende spørsmål, som samlet sett bidrar til å belyse den aktuelle problemstillingen (Dalen 2004). Jeg valgte en semi-strukturert intervjuguide, hvor det ble utarbeidet en samlet oversikt over temaer og spørsmål (Kvale og Brinkmann 2017). Jeg valgte denne tilnærmingen for å strukturere intervjuet, men samtidig ha mulighet for å kunne følge opp spesielt interessante temaer på bakgrunn av informantenes uttalelser, som jeg kanskje ikke hadde forutsett under planleggingen. Spørsmålene i intervjuguiden kan vurderes etter en tematisk dimensjon for produksjon av kunnskap, og dynamisk med hensyn til «den interpersonlige relasjonen i intervjuet» (Kvale og Brinkmann 2017, s. 163). Utgangspunktet var korte og lett forståelige spørsmål, hvor jeg benyttet åpne introduksjonsspørsmål for å fremme informantenes spontane og utfyllende beskrivelser av sine erfaringer. Samtidig la jeg vekt på muligheten for å stille oppfølgings- og inngående spørsmål (Kvale og Brinkmann 2017). Dette ble gjort for å kunne forfølge og utdype skildringer som ble funnet særskilt relevante for problemstillingen. Den foreløpige intervjuguiden bestod av 4 temaer og 24 spørsmål, forut for utprøvingen av denne.

3.3.2 Prøveintervju og gjennomføring av intervjuene

Ved bruk av kvalitative intervjuer som metode, må det foretas prøveintervjuer for både å teste ut intervjuguiden og seg selv som intervjuer (Dalen 2004, s. 34). For å teste ut intervjuguiden mest mulig realistisk, ble det foretatt et tilfeldig utvalg av personer med samme profesjonsbakgrunn og yrkeserfaring som informantene i denne studien. Grunnet pandemien med Covid-19, ble et av prøveintervjuene gjennomført via videokonferanse, og det andre ble gjennomført med personlig møte. Selv om prøveintervjuene ikke ble tatt inn som empiri i denne studien, ble begge informantene gitt samme informasjon som de øvrige informantene (se vedlegg 1), og i tillegg informert om at dette datamaterialet ikke ville bli benyttet i forskningsprosjektet.

Etter det første prøveintervjuet erfarte jeg at flere av en del av spørsmålene ble overflødige, da informanten langt på vei besvarte disse gjennom sine øvrige svar. Jeg foretok noen endringer i intervjuguiden med særlig vekt på å komme raskere til tema som kunne belyse problemstillingen. Ved det andre prøveintervjuet gjorde jeg tilsvarende erfaringer, ved at det å stille et åpent spørsmål førte til nok informasjon om temaene. Jeg foretok noen mindre korrigeringer av intervjuguiden, ved å redusere ytterligere i de innførende spørsmålene. Spørsmålene genererte gode svar og flyt i samtalen, men av og til oppsto det noen uklarheter. Dette ble supplert med oppfølgingsspørsmål, som gjorde at jeg fikk gode og utfyllende svar. Jeg opplevde at informantene forsto spørsmålene likt, der det var gjenstand for tvetydighet ble dette korrigert gjennom supplerende spørsmål.

Totalt ble det gjennomført seks intervjuer hvor jeg opplevde å få gode og utfyllende beskrivelser fra informantene, tilstrekkelig til å besvare oppgavens problemstilling. Disse intervjuene utgjorde det empiriske grunnlaget for videre databehandling og analyse. Alle intervjuene ble gjennomført via videokonferanse grunnet covid-19. Det ble benyttet diktafon for å ta opp intervjuene. En mulig ulempe ved videointervju kan være en begrensning i flyt, siden kroppsspråk og mimikk kommer mindre til uttrykk. Jeg opplevde likevel å få gode svar, og kom raskt til kjernen i spørsmålene som ble stilt.

3.4 Analyse

Å analysere innebærer å dele opp datamaterialet i elementer (Kvale og Brinkmann 2017). I dette forskningsprosjektet ble opptakene av intervjuene fullstendig transkribert (Tjora 2017), ved å transformere lydopptakene til tekst forut for analysen.

3.4.1 Transkribering

Det eksisterer ingen «universell» standard for transkribering av forskningsintervjuer, men det er flere valg som må foretas for detaljnivået og utformingen av transkripsjonene (Kvale og Brinkmann 2017). Jeg valgte å benytte det automatiske transkriberingsprogrammet hos Microsoft for å benytte teknologiske muligheter for å understøtte denne prosessen. Samtidig opplevde jeg at denne elektroniske løsningen hadde klare begrensninger, ved at enkelte ord og uttalelser enten ble utelatt eller feil gjengitt. Dette medførte at jeg lyttet til og så over transkripsjonene tre ganger, for å korrigere og utbedre transkripsjonene. Samtidig opplevde jeg at dette arbeidet gav meg en nærhet til datamaterialet, og gode refleksjoner for egen måte å gjennomføre intervjuer på og begynnende meningsanalyse (ibid). Jeg valgte å utelate lyder som eksempelvis kremting og uforståelige lyder/uttalelser, ettersom formålet var å fremskaffe letteste skriftlige dokumenter klare for analyse. For å sikre anonymitet og indirekte gjenkjennelse, er det foretatt en forsiktig redigering av utskriftene. Dette dreier seg også om utfordringer ved transkribering fra muntlig tale til skriftlig tekst for å ikke stiller informantene i dårlig lys. Malterud (2017) benevner dette som «slightly modified verbatim mode» (Malterud 2017, s.78).

3.4.2 Valg av analysemetode

Formålet med denne masteroppgaven har vært å få innsikt i saksbehandlers sine profesjonelle erfaringer med skjønnsutøvelse og saksbehandling. De seks kvalitative forskningsintervjuene ga til dels detaljert innsikt i informantenes erfaringer, og transkripsjonene dannet utgangspunktet for utforskning og analyse av dette erfaringsgrunnlaget. Jeg valgte systematisk tekstkondensering (STK) (Malterud 2012, 2017) som analyse verktøy. Metoden er utforskende, pragmatisk og velegnet for tverrgående analyse av intervjudata for å beskrive informantenes erfaringer som uttrykt av dem selv (Malterud 2012). STK er også en mer pragmatisk metode, ved at datamaterialet begrenses til et innskrenket antall foreløpige temaer allerede ved begynnelsen av analysen, i kontrast til for eksempel Braun & Clarke (2006) sin tematiske analyse. I tillegg er STK en velbeskrevet metode som er viktig for å fremme transparens for analysen, spesielt viktig med hensyn til min posisjon som «inside» forsker og forforståelse (se 3.1.1). STK innebærer flere metodiske

grep gjennom analyseprosessen, som dekontekstualisering av datamaterialet, koding, syntese og re- kontekstualisering. Jeg fulgte de fire trinnene i STK som beskrevet av Malterud (2012,2017) gjennom analyseprosessen, og det elektroniske analyseverktøyet NVivo 12 ble benyttet for å strukturere analysen.

I trinn 1 benyttet jeg papirutskrifter av de nummererte transkripsjonene, og leste gjennom disse for å danne meg et helhetsinntrykk av datamaterialet, samt danne et inntrykk av mulige foreløpige temaer. På dette trinnet påpeker Malterud (2017) at forskeren bør tilstrebe å sette egen forforståelse «i parentes». Ved gjennomlesningen inntok jeg en aktiv holdning hvor jeg fokuserte på hva som fremkom i datamaterialet, og unngikk å foreta tolkninger eller sammenholde/sammenligne informasjonen med mine egne erfaringer. Etter gjennomlesningen av transkripsjonene stilte jeg meg selv spørsmål om hvilke foreløpige tema som fremgikk av materialet (ibid). Utgangspunktet for trinn to i analysen, ble foreløpige tema evaluering, vurdering og skjønn. Ved trinn 2 benyttet jeg NVivo 12, som var til spesielt god hjelp til å strukturere og holde oversikt over analyseprosessen. De foreløpige temaene dannet utgangspunktet for kodingen, og transkripsjonene ble systematisk gjennomlest linje for linje for å identifisere meningsbærende enheter med relevans for forskningsspørsmålet (Malterud 2012, s. 797). Jeg opplevde kodingen som en tidkrevende, men samtidig veldig positiv for å utvikle forståelse av datamaterialet. Denne prosessen gav meg også en god opplevelse av å ha god kjennskap til datamaterialet, på bakgrunn av gjennomføring av intervjuer og transkribering. Herunder ble noen meningsbærende enheter kodet under flere foreløpige tema, jeg flyttet noen bort igjen og noen ble slettet i det som best kan beskrives som en «to steg frem, et steg tilbake» prosess. Denne prosessen var også utviklende for forståelsen av de foreløpige temaene (Malterud 2017), som underveis ble endret og utviklet til kodene ressurser, deltaker, holdninger, erfaring, ansvar og beslutninger.

Ved det tredje trinnet av analysen ble alle meningsbærende enheter, sortert under kodene. Under de respektive kodene ble det også utviklet sub grupper (Malterud 2012). Dette medførte en systematisk gjennomgang av datamaterialet under kodene, og kritisk refleksjon over hvilke sub-grupper som skulle dannes på bakgrunn av de meningsbærende enhetene. Malterud (2017) anbefaler å gjøre dette arbeidet sammen med andre for å fremme ulike tolkninger. Jeg hadde dessverre ikke anledning til å inkludere utenforstående i denne prosessen, men jeg førte en analyselogg som inneholdt refleksjoner og vurderinger over hele analysen. Jeg opplevde at jevnlige føringer og tilbakeblikk i denne loggen bidro til kritisk

refleksjon over analysen og mine egne vurderinger. Det ble etablert 2-3 sub-grupper under hver av kodene, som igjen dannet utgangspunktet for kondensater (kunstige sitater) for hver av sub-gruppene (Malterud 2017). Kondensatene tok utgangspunkt i spesielt informative meningsbærende enheter, hvoretter de andre ble lagt til «som en frisk tekst som bygges opp og redigeres sammen i logisk rekkefølge med elementer fra samtlige meningsbærende enheter» (ibid, s. 107). De kunstige sitatene ble skrevet i «jeg» form, for å fremheve informantenes stemmer og utgjøre en sammenfatning av deres uttalelser om fenomenet sub-gruppen omhandler. Betegnelsene på sub-gruppene ble også korrigert underveis i denne prosessen (Malterud 2012). Til sist valgte jeg ut et direkte sitat for hver av sub-gruppene, som opplevdes som særskilt treffende (Malterud 2017).

I det fjerde og siste analysetrinnet ble kondensatene for hver av sub-gruppene omskrevet til analytiske tekster i tredjepersons form, og «This analytic distance reminds us that we as researchers are responsible for our interpretations» (Malterud 2012, s. 800). De analytiske tekstene ble skrevet i ulike avsnitt som samlet utgjorde fremstillingen av funn og de endelige resultatkategoriene, illustrert ved enkelte sitater (Malterud 2017). Analysen ble avsluttet med validering av resultatfremstillingen. Dette medførte gjennomlesning av de opprinnelige transkripsjonene og sammenholde og sammenligne disse ved den endelige fremstillingen, for å sikre at denne best mulig representerer informantenes fremstillinger.

3.5 Reliabilitet og validitet

I samfunnsvitenskapelig forskning vil forskeren på en eller annen måte ha en formening om temaet det forskes på, og innenfor kvalitativ forskning vil det ikke eksistere reell objektivitet (Tjora 2018). I denne sammenheng er forskningens reliabilitet og validitet sentrale faktorer (Kvale og Brinkmann 2017, Malterud 2017, Tjora 2018).

3.5.1 Reliabilitet

I forskningssammenheng viser reliabilitet til forskningens pålitelighet, og gjerne i forbindelse med om resultatene kan gjenskapes av en annen forsker på et annet tidspunkt (Kvale og Brinkmann 2017). I denne oppgaven valgte jeg å spesielt redegjøre for min tilknytning til fagfeltet (se forord og kapittel 1), for å styrke prosjektets pålitelighet (Tjora 2018). Jeg opplevde for eksempel at mine bekjenskaper i barnevernet var en uvurderlig ressurs som «døråpnere» for meg, når jeg skulle finne relevante informanter. I forbindelse med det kvalitative forskningsintervjuet omhandler Kvale og Brinkmann (2017) reliabilitet spesielt i

forbindelse med gjennomføring av intervjuet transkribering og analyse. Ved gjennomføring av intervjuer vil forskeren kunne påvirke informantenes svar, ved eksempelvis å stille ledende spørsmål. I dette prosjektet ble det benyttet en semi-strukturert intervjuguide (se vedlegg 2), slik at alle informantene i utgangspunktet skulle bli stilt de samme spørsmålene. Likevel opplevde jeg at innledningsspørsmålene medførte spontane og varierte fortellinger, slik at intervjuguiden ble benyttet i ulik grad. Ved refleksjon i etterkant, ser jeg derfor at intervjusituasjonene har vært noe varierte, som er egnet til å svekke muligheten for at en annen forsker kan reprodusere de samme funnene. Ved transkripsjonen av lydopptakene valgte jeg å transkribere disse fullstendig (Tjora 2018). Dette for å ha et komplett datamateriale til analyse. Likevel opplevde jeg at det å endre muntlig tale i en gitt situasjon til skriftlig materiale, fjerner noe av betydningen av intervjuet fra den opprinnelige situasjonen. Jeg ble likevel en erfaring rikere ved å både gjennomføre og transkribere intervjuene selv, noe som ga meg tilbakeblikk for intervjusituasjonen når jeg leste transkripsjonene. Til sist jeg valgte å benytte Malteruds (2012, 2017) systematiske tekstkondensering som analysemetode. Metoden er velbeskrevet og strukturert, noe som styrker påliteligheten ved at en annen forsker lettere kan gjennomføre samme analyse. På den annen side er det ikke sikkert at vi hadde satt søkelys på samme tematikk, eller benyttet de samme begrepene som eksempelvis er diskutert av Malterud (2017).

3.5.2 Validitet

Kvale og Brinkmann (2017, s. 276) viser til at validitet i samfunnsvitenskapene omhandler om en metode er passende for å undersøke det den skal, og Malterud (2017) viser til viktige overveielser for forskningens gyldighet. I denne oppgaven har jeg lagt spesiell vekt på ekstern validitet og pragmatisk validitet. Ekstern validitet viser til om funnene i oppgaven er overførbare til lignende situasjoner på et annet tidspunkt (Lincoln & Guba 1985). Basert på funnene i denne oppgaven, ved at alle informantene fremhever hvor sentralt det er å bruke skjønnsutøvelse i deres arbeid, og hvor lite utfyllende lov- og regelverket er, mener jeg at dette styrker den eksterne validiteten. Pragmatisk validitet viser til at den frembrakte kunnskapen kan medføre forandring og forbedring (Kvale og Brinkmann 2017). Funn i denne oppgaven viser at alle informantene synes det er vanskelig å foreta vurderinger og evalueringer, og at de ofte blir alene om disse oppgavene. Dersom dette forskningsprosjektet kan medføre økt fokus for disse utfordringene i barnevernet i Oslo, og kanskje styrke den interne diskusjonen ved vanskelige avgjørelser, kan dette styrke oppgavens pragmatiske validitet.

3.5.3 *Forskningsetiske vurderinger*

Etiske avgjørelser må foretas kontinuerlig gjennom hele forskningsprosessen (Kvale og Brinkmann 2017). Forskningsetikk inkluderer normer og retningslinjer som bidrar til å regulere vitenskapelig virksomhet, herunder studentarbeider (Forskningsetikk.no 2020). I denne oppgaven har jeg valgt å ta utgangspunkt i de forskningsetiske retningslinjene for samfunnsvitenskap fra Den nasjonale forskningsetiske komité, hvor jeg lagt spesiell vekt på informert samtykke, konfidensialitet og potensielle konsekvenser (ibid). Det skal også undersøkes om man har meldeplikt og konsesjonsplikt henhold til personopplysningsloven (Johannesen mfl. 2016). Det ble søkt Norsk senter for forskningsdata (NSD) og godkjenningen er vedlagt oppgaven (se vedlegg 3).

Prosjekter som inkluderer personer skal i utgangspunktet bare iverksettes etter at informantene har gitt sitt informerte og frie samtykke. Informantene skal informeres om undersøkelsen, hovedtrekkene i planen for undersøkelsen, og om eventuelle fordeler og ulemper ved deres deltagelse. Informantens frie samtykke innebærer også at vedkommende deltar på frivillig basis, og at en på et hvilket som helst tidspunkt kan trekke seg fra deltakelsen uten at dette medfører negative konsekvenser. Alle informantene i dette prosjektet ble gitt skriftlig informasjon (Kvale og Brinkmann 2017), og det ble innhentet skriftlig samtykke til deltakelse (se vedlegg 1). Det har blitt lagt spesiell vekt på å ivareta informantenes anonymitet, blant annet ved kun å referere til «bydelene i Oslo», og i tillegg vurdere uttalelser og detaljert informasjon under analysen for å unngå indirekte identifisering. Å sikre informantene en tilstrekkelig konfidensialitet innebærer at det ikke skal offentliggjøres informasjon som kan avsløre informantenes identitet. I tillegg må det vurderes hvordan informasjonen fremstilles for å unngå en indirekte identifisering. Dette gjelder for eksempel ved bruken av sitater (jf punkt 3.5.1), og når de aktuelle informantene består av få personer (Johannesen mfl. 2016). Dette har også sammenheng med «vurderinger av utilsiktede og uønskete konsekvenser» (Forskningsetikk.no 2020), hvor formålet har vært å unngå ubehag for den enkelte informant. I tillegg kan forskningsprosjektet også medføre mulige negative konsekvenser for barnevernet i Oslo, ved at det eksempelvis avdekkes mangelfull eller uheldig praksis. På den annen side vil slik informasjon potensielt kunne bidra til videreutvikling av en viktig offentlig tjeneste, noe som overskygger eventuell negativ omtale.

3.6 **Diskusjon av anvendt metode**

Observasjoner, eller det å være deltakende observatør egner seg i følge Johannesen mfl. (2016) når en skal hente inn data fra menneskers aktiviteter, atferd eller handlinger, samhandling mellom mennesker eller prosesser i organisasjoner. Tilgangen til direkte observasjoner av fenomener skiller seg fra det ”gjenfortalte” budskapet gjennom samtaler eller intervjuer. Når viktige beslutninger fattes i en virksomhet og man forsøker å finne ut hva som *egentlig* skjer, benyttes som et eksempel på når observasjon egner seg. Kunnskap er ikke alltid formulerbar i den forstand at det ikke er sikkert at det vi sier vi gjør, alltid er det vi faktisk gjør. På den annen siden, det kvalitative intervjuet er spesielt godt egnet til å få innsikt i informantenes egne erfaringer og tanker, men blir likefullt en gjenfortelling av hva informantene tenker, opplever eller erfarer. Observasjoner er imidlertid en tids- og ressurskrevende metode, og ikke praktisk gjennomførbart for min del, dette selv om jeg ser det kunne vært aktuelt for mitt forskningsprosjekt. I tillegg vil observasjon som metode ha en begrenset mulighet for å få en dypere innsikt i den enkelte informants tankevirksomhet, noe intervjuet gjør da informantene nå artikulere og formidle sine erfaringer, tanker og opplevelser. Dermed vil intervju som metode være best egnet til formålet med denne oppgaven.

3.7 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg redegjort for den metodiske planleggingen og gjennomføringen av forskningsprosjektet. Begrunnelse for valg av metode og analyse er beskrevet ved bruk av de teoretiske rammeverk jeg har funnet best egnet for oppgaven. Arbeidet med forberedelser og datainnsamling er belyst gjennom beskrivelser av intervjuene. Prosjektets validitet og reliabilitet er omhandlet, samt det å forske på eget fagfelt. I det forskningsetiske er det spesielt lagt vekt på faktorer som angår informantene, herunder informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser for informantene. Avslutningsvis er det kort gjort rede for andre metodiske innfallsvinkler som kunne vært aktuelt å benytte i dette prosjektet.

4 Presentasjon av funn

4.1 Innledende kommentarer til funnene

I dette kapitlet presenteres funn fra datainnsamlingen som beskrevet i forrige kapittel. Jeg har primært fokusert på de temaene som informantene har lagt størst vekt på. Jeg har imidlertid valgt å avgrense til utvalgte funn som jeg finner mest relevant for å besvare problemstillingen (se kapittel, punkt 1.1), og best egnet til å kunne drøfte opp mot teorien som presentert i kapittel 2. Presentasjonen bygger på de funn som ble gjort gjennom den systematiske tekstkondenseringens fire analysetrinn (Malterud 2012, 2017). Presentasjonen har vært gjenstand for grundige gjennomganger hvor det er lagt vekt på størst mulig autentisk formidling av disse. Flertallet av informantene ga uttrykk for at skjønnsutøvelse er en stor del av deres profesjonelle yrkesutøvelse, og informantene gir også uttrykk for at skjønnsutøvelse er både nødvendig og skjønn er vanskelig. Jeg opplevde at dette ga meg støtte i mine vurderinger for valg av tema og problemstilling, med hensyn til aktualitet og relevans. Mange ga direkte uttrykk for en stor frihet i forvaltningen av iverksetting av hjelpetiltak og legger til grunn et stort rom for tolkninger og derigjennom skjønn, når vurderinger og beslutninger om omsorgsendrende hjelpetiltak iverksettes. Flere ga uttrykk for at de selv oppsøker veiledning, eller drøftinger- hos kollegaer eller leder når de opplevde seg usikre på vurderinger og beslutninger om iverksetting, oppfølging eller evaluering av hjelpetiltakene. Mange av informantene var også opptatt av at det er svært store forskjeller mellom bydelene i Oslo. Mellom saksbehandlere som sådan, og når det gjelder hva de vektlegger og hva de vurderer kan være til hjelp for det enkelte barn.

4.1.1 Skjønnsutøvelse; holdninger og erfaringer

Alle informantene la til grunn at erfaringer og kunnskap har betydning for de holdninger som bevisst eller ubevisst kommer til uttrykk i vurderinger og beslutninger om hjelpetiltak. En av informantene var særskilt opptatt av lik behandling og følgende sitat kan illustrere dette:

«det er viktig at man holder oppe i personalgruppa så det ikke setter seg dårlige holdninger, vi er jo en veldig sammensatt bydel, og vant til å forholde oss til veldig mange forskjellige mennesker, men likevel holdninger er viktige, det kan fort bli litt urettferdig hvis ikke».

En annen informant la til grunn at holdninger skapes gjennom alder, erfaring og kunnskap og at gode holdninger er avgjørende for å utøve godt faglig skjønn, og sa følgende om noen yngre kollegaer:

«men det er sånne ting ikke sant at, de har jo med seg inn det de har med seg fra før og de erfaringene de har, og noen kommer de rett fra bachelor og master og har et annet blikk inn men.. de kan bli veldig sånn enkle, du trenger å se og oppleve det virkelige liv også for å utøve godt faglig skjønn».

Noen av de yngre informantene ga uttrykk for et sterkt ønske om å erfare større grad av mestring i arbeidshverdagen sin, men trakk frem etablerte holdninger på kontoret som medfører utfordringer med å våge å si fra om egne opplevelser om å ikke strekke til, dette kan best illustreres med følgende sitat. «Jeg synes mange kollegaer er flinke, de gjør gode vurderinger og de snakker jo på en måte for å få frem alles stemme og sånn, men allikevel blir vi usikre ikke sant, da spiller det så veldig inn akkurat det med alder og kunnskap og erfaring».

4.1.2 Evalueringer; innhold og fokus

Samtlige av informantene formidler at evalueringer av omsorgsendrende hjelpetiltak blir nedprioritert grunnet ressursmangel. Dette kan illustreres av følgende utsagn: «..det som er utfordringen er jo når man har mange barn på lista så kan ikke noe gjøres grundig, jeg må alltid prioritere liksom, og blir sånn bare toppen av isfjellet». Majoriteten av informantene sier likevel at evalueringer av omsorgsendrede hjelpetiltak gjennomføres til en viss grad og at dette er basert på kontroll fra ledelsen. En av informantene fortalte:

«..vi har internrevisjon og ledelsen sjekker og tar stikkprøver av mapper og sånn det kommer jo opp når evalueringer ikke blir fulgt som en rød prikk i familia, men samtidig styrer jeg mye selv, det tas jo opp på personalmøter hvis det ikke blir gjort, men jeg har kjent på en veldig frihet her altså».

En annen informant fortalte at:

«jeg tenker det å holde på med evalueringer bør prioriteres på lik linje med andre frister særlig hvis et hjelpetiltak ikke er egnet da, eller ikke virker, særlig dette med tid

hvis barnet ikke har tid til å vente så er man liksom med på å opprettholde en dårlig omsorg da, jeg synes hver tredje måned bør det gjøres og det bør sjekkes, litt mer kanskje, litt oftere i starten».

Samtlige av informantene formidlet også at innholdet i evalueringer av omsorgsendrende hjelpetiltak ikke blir viet særlig oppmerksomhet. Dette henger i stor grad sammen med målbeskrivelser i tiltaksplanene som oftest er lite konkrete, diffuse og med runde mål, og at dette vanskeliggjør evalueringer av hjelpetiltakene. En informant ga følgende eksempel: «Gutten skal ha en trygg og utviklingsfremmende omsorgssituasjon». En annen informant sa det slik. «jeg vet vi evaluerer hjelpetiltak hos oss på kontoret, men hva evaluerer vi og hvordan evaluerer vi egentlig?». Evalueringens fokus og innhold vektlegges med andre ord i mindre grad. Til tross for sistnevnte funn fremkommer det også at majoriteten av informantene sier at de trenger støtte av andre fagfolks vurderinger, og andre instansers tilbakemeldinger i evalueringer av hjelpetiltak. Her vektlegges blant annet innhenting av informasjon i form av rapporter fra eksterne aktører som utfører hjelpetiltakene. Følgende sitat kan illustrere dette:

«Vi er veldig avhengig av den evalueringen da, har det hatt effekt har det ikke virket og klart dette er jo foreldre også da som unndrar seg en del kontakt, men da har man brukt mye av det som har fremkommet i evalueringene fra de som utfører også, og da kan vi begrunne mye bedre også hva har virket og ikke».

En annen informant utdypet dette på følgende måte «..vi bruker jo rapportene fra tiltaket som utfører i evalueringer, er jo viktig det, er jo da vi kan vise til at de ikke tar til seg eller begrunne hvorfor hjelpetiltak ikke er tilstrekkelig da er jo det veldig viktig hvordan vi gjør evalueringer og gjør jobben vår». De fleste av informantene trakk frem kompleksiteten i flere barnevernssaker, og at mange foreldre strever med rusproblemer, psykisk helse, økonomi eller andre utfordrende livsbetingelser. Samarbeidspartnere, og andre hjelpeinstanser ble derfor av mange informanter trukket frem som viktige deltakere i evalueringer av hjelpetiltakene. En av informantene ga uttrykk for følgende:

«..skjønnsutøvelse, ja kan være for mye basert på spesialisthelsetjenesten på rus for eksempel, eller på mangel på kompetanse om rus hos oss. Våre vurderinger i

evalueringer avhenger ofte av andre samarbeidspartneres vurderinger når det er utenfor vårt fagområde».

Informantene vektla også tilbakemeldinger fra de instansene som ser barna i det daglige for å kunne foreta vurderinger om omsorgsendrende hjelpetiltak har ønsket effekt. De la til grunn observasjoner om endringer i barnas atferd, fungering og symptomuttrykk i det daglige. Dette kan illustreres ved følgende sitat: «..vi er opptatt av om flere ser det samme som oss, vi ber ofte om utdrag fra skolerapporter og rapporter fra tiltak også da, og fra andre arenaer og andre samarbeidspartnere som ser barna i det daglige i forkant av evalueringen».

Flere av informantene trakk frem verdien i å snakke med barnet i forbindelse med evalueringer av omsorgsendrende hjelpetiltak. Alle ga uttrykk for at dette er noe de forsøker å prioritere, eller de sørger for at de aktørene som utfører tiltakene gjennomfører samtaler med barnet for å få frem barnets stemme inn i evalueringene. Herunder fortalte en informant:

«..jeg tenker at det må jo være noen spørsmål som sier noe om hva man bygger de vurderingene sine på har man snakka med barnet, var det ikke sånn har man liksom mistet barnet i den saken, jeg tenker at det må være en minstekrav ikke sant».

Det fremkom imidlertid en variasjon blant informantene når det gjaldt verdien av foreldrenes deltakelse og selvrapportering om det omsorgsendrende hjelpetiltaket har hatt ønsket effekt eller ikke. Ingen av de yngre informantene vektla foreldrenes deltakelse og foreldrenes egen vurdering av hjelpetiltakets effekt. Alle de eldre informantene vektla foreldrenes egen deltakelse, og opplevelse av om tiltaket har hatt ønsket effekt stor betydning. En av de eldste informantene sa det slik:

«..ja nå er det altså det at vi har gjort det da, med at vi involverer de som skal motta hjelpen i evalueringer, så på en måte blir det ikke rom for den store skjønnsutøvelsen heller, hvis man klarer å anerkjenne at det er på en måte foreldrene som kjenner hvor skoen trykker da».

4.1.3 Vurderinger; skjønn og ansvar

Majoriteten av informantene formidlet et stort opplevd ansvar i arbeidet sitt, og at de selv er ansvarlige selv når det gjelder vurderinger i evalueringer av omsorgsendrende hjelpetiltak.

Dette gjaldt også i stor grad i evalueringer av om tiltaket har hatt ønsket effekt. Flere ga uttrykk for at de drøftet sakene sine uformelt med kollegaer, og at det i liten grad legges til rette for mer formelle systematiske rammer å drøfte problemstillinger knyttet til evalueringenes formål, effekt og virkninger. Et sitat fra en av informantene kan illustrere dette. «*.jeg tenker at jeg evaluerer alene når vi følger opp tiltakene, er på en måte jeg alene som står ansvarlig i saken sånn er det hos oss.*» Ulik praksis på de forskjellige kontorene og blant ledere kom også til uttrykk:

«Noen ledere er veldig til å bestemme å følge med på alt mens andre litt mer sånn stole på det du gjør og så kan det føles trygt for noen, mens det kan føles veldig utrygt for andre igjen, for stort ansvar ja, det er vanskelig, det er ikke lett.»

Et annet sammenfallende funn er at alle informantene setter vurderinger og beslutninger i sammenheng. Selve begrepet skjønnsutøvelse og begrepet vurderinger ser også ut til å flyte sammen, med uklare grenseoppganger. Majoriteten av informantene ga til kjenne at skjønnsutøvelse er likestilt med vurderinger, og ligger til grunn for alle beslutninger som fattes. Følgende sitat kan illustrere dette. «*Vi tar hele tiden beslutninger da, basert på skjønnsutøvelse og vurderinger, det blir liksom to alen av samme stykket.*»

4.2 Oppsummering

Funnene indikerer et samsvar mellom tidligere forskning i barnevernet når det gjelder skjønnsutøvelse. Vurderinger kan se ut til å påvirkes av saksbehandleres holdninger, verdier, normer og kultur, jf kap 2.2.

Funnene viser samlet sett en høy bevissthet om *hvorfor* evalueringer gjennomføres, og at dette i stor grad er basert på kontroll fra ledelsen. Funnene indikerer en mindre bevissthet om *hva* evalueringer konkret bør inneholde, samt et relativt stort ressurs spørsmål når det gjelder prioritet. Likefullt er funnene i hovedsak at saksbehandlerne inkluderer andre profesjonelle deltakere, foreldre og barn inn i evalueringene av de omsorgsendrende hjelpetiltakene når evalueringer først gjennomføres og kan indikere en bevissthet om *hvordan* evalueringer bør gjennomføre.

Funnene viser en variasjon blant yngre og eldre informanter når det gjelder hvem som deltar i evalueringer, knyttet til de som mottar de omsorgsendrende hjelpetiltakene. De yngre

informantene var mindre opptatt av foreldrenes egne vurderinger av om hjelpetiltakets effekt. De eldre informantene var mer opptatt av selvrapporterte vurderinger fra foreldrene når det gjaldt hjelpetiltakets effekt og virkninger.

Funnene indikerer at informantene opplever en viss grad av avmakt i sin yrkesutøvelse. Dette kommuniseres ikke direkte, men kommer til uttrykk ved at samtlige formidler et stort ansvar for egne vurderinger og knytter dette til ressursmangel for å gjennomføre evalueringer av omsorgsendrende hjelpetiltak. Samlet sett viser funnene et grunnleggende ulikt fokus og innhold i evalueringer. Videre at deres egne vurderinger- og faglige skjønnsutøvelse, i mindre grad blir kvalitetssikret på en systematisk måte, initiert av ledelsen i organisasjonen når det gjelder evalueringer av omsorgsendrende hjelpetiltak.

5 Drøfting av funn

I dette kapitlet vil jeg drøfte funnene i lys av det analytiske rammeverket som ble presentert i kapittel 2. Drøftingene er strukturert i en tematisk oversikt for å lettere kunne holde oversikt. Teoretiske elementer fra skjønnsutøvelse og evaluering vil drøftes opp mot de mest sentrale dataene.

5.1.1 Evaluering, ressurser og ansvar

Det kommuniseres en indirekte avmakt hos informantene i det at evalueringer av hjelpetiltak har mindre prioritet både individuelt, og organisatorisk. Det kan også se ut til at det ikke tilrettelegges for kvalitetssikring av vurderinger og slik også av skjønnsutøvelse, og at det er opp til den enkelte saksbehandler og selv kvalitetssikre arbeidet sitt med evalueringer av hjelpetiltak. Dette funnet trenger ikke å være ensbetydende med en mindre god organisering, eller uttrykk for behov om tydeligere styring og ledelse. I offentlig forvaltning vil det alltid være behov for skjønnsutøvelse, og i profesjonelt arbeid er dette selve kjernen i yrkesutøvelsen jf kap 2, punkt 2.1 (Grimen og Molander 2010, Stone 1995). Funnet kan imidlertid indikere en opplevelse av et stort individuelt ansvar når det gjelder evalueringer av omsorgsendrende hjelpetiltak jf kapittel 4, punkt 4.1.3, om ansvar og ulik praksis hos lederne i å følge opp sine saksbehandlere. Likefullt, ulik praksis kan dreie seg om den enkelte saksbehandler og leders holdninger, individuelle forutsetninger for skjønnsutøvelse, og dermed tolkninger av selve handlingsrommet i saksbehandling av hjelpetiltak. Dette kan være et direkte uttrykk for det Grimen og Molander (2008) referere til som «skjønns byrder» jf kapittel 2, punkt 2.1 med påfølgende forventede ulike konklusjoner av de faglige vurderinger som foretas.

Opplevelsen av et stort ansvar hos saksbehandlere og mangelfull evaluering av hjelpetiltakene grunnet kapasitets- og ressurser, kan likevel føre til avmakt. På den annen side, nedprioriteringer av evalueringer av hjelpetiltak kan antas å tvinges frem av andre nødvendige arbeidsoppgaver hjemlet i lovverket, med tydeligere kriterier og tidsfrister- som av ulik praksis. Samtidig fremkommer det bekymringer hos informantene for om barna får rett tiltak, om saksbehandlere indirekte bidrar til å opprettholde dårlige omsorgsbetingelser ved å ikke følge opp evalueringer av hjelpetiltakene jf kapittel 4, punkt 4.1.2. Man kan på dette grunnlaget alene anta at evalueringer av omsorgsendrende hjelpetiltak bør prioriteres. Ulik barnevernfaglig forvaltning hos saksbehandlere og deres ledere når det gjelder prioritering av

evalueringer av iverksatte hjelpetiltak, kan slik ha potensielle ringvirkninger og betydning for legalitets-, -og likebehandlingsprinsippet jf kapittel 2, punkt 2.1.

Uavhengig av bakenforliggende årsaker, er det den enkelte leders ansvar å tilrettelegge for både organisatorisk og ressursmessig for evalueringer av omsorgsendrende hjelpetiltak. Likeså, er den enkelte saksbehandler ansvarlig for å gjennomføre dette i tråd med lovverket. Det er imidlertid muligheter for at de begrunnelser informantene oppgir knyttet til mangelfulle ressurser, og gjennomføring av evalueringer av hjelpetiltak er høyst reelle. Avmakten som indirekte kommuniseres i mine funn, kan slik tolkes som et opplevd stort personlig ansvar for egne vurderinger når lovpålagte oppgaver kommer i konflikt med hverandre. Molander og Smebys (2013) redegjørelse når det gjelder mekanismer for ansvarliggjøring dreier seg nettopp om å *begrunne* handlingsvalg, vurderinger og beslutninger, jf kapittel 2, punkt 2.1. I lys av dette perspektivet kan informantenes vurderinger og handlingsvalg være et tegn på høy grad av bevissthet om-og ansvarlighet for de lovpålagte oppgaver de er satt til å forvalte. Det kan også være et tegn på utøvelse av godt barnevernfaglig skjønn å prioritere andre mer prekære arbeidsoppgaver enn evalueringer av allerede iverksatte omsorgsendrende hjelpetiltak.

5.1.2 *Epistemisk skjønn og evaluering*

En faktor som kan påvirke evalueringer kan være variasjon i saksbehandlerens individuelle forutsetninger, knyttet til å foreta kvalitativt gode vurderinger. Grimen og Molander (2010) påpeker at dette innebærer å vurdere rett og galt, gi egenskaper til noe på bakgrunn av informasjon som foreligger, samt kunne utøve faglig godt epistemisk skjønn når informasjonen som foreligger er tvetydig. Forutsetninger for å kunne foreta gode vurderinger, er slik jeg forstår Grimen og Molander (2010), også å kunne sortere og analysere tvetydig informasjon. Dette kommer frem på flere måter i mitt empiriske grunnlag for forskningsprosjektet. Kunnskap, erfaring og alder blir eksempelvis trukket frem som betydelige aspekter når det gjelder holdninger til arbeidet og utøvelse av godt faglig skjønn jf kapittel 4, punkt 4.1.1. Dersom en tar høyde for at godt faglig skjønn også innebærer å ta stilling til, herunder selvstendig vurdere, hvem og hvilke instanser som bør delta i evalueringer kan dette påvirkes av både handlingsrommet som åpner seg, og den epistemiske individuelle skjønnsutøvelsen isolert sett.

Mine funn viser en ulik oppfattelse av hvem som bør delta i evalueringer av omsorgsendrende hjelpetiltak. Samtlige var opptatt av å få frem barnets stemme i evalueringer, mens de yngste informantene ikke nødvendigvis var opptatt av foreldrenes egenrapporterte vurderinger om hjelpetiltakets effekter. Dersom en legger til grunn at funnet innebærer bruk av skjønsmessige vurderinger når det gjelder valg av deltakere og deres vurderinger i evalueringer, vil bakgrunnen for vurderinger og foretatte valg være av betydning. Som tidligere nevnt vil ulikt fokus i evalueringer kunne ha betydning for resultatet. Kriterier ligger som en forutsetning for å kunne vurdere noe i evalueringer jf kapittel 2, punkt 2.3. Jentoft mfl (2013) fremholder at yrkeskompetanse, kunnskap og erfaring vil påvirke de valg av kriterier som yrkesprofesjonelle foretar. Kriterier i denne sammenheng vil være målbeskrivelser i en tiltaksplan som kan si noe om resultater og effekt av de iverksatte hjelpetiltakene når de evalueres. Kriterier kan også være en norm, en standard, eller etiske regler og baseres ofte på oppfattelser av kvalitet (Jentoft mfl. 2013). Valg av kriterier i evalueringssammenheng vil dermed kunne påvirkes av den enkelte saksbehandlers oppfattelse av kvalitativt gode målbeskrivelser og resultater, samt oppfattelser av normer og etiske regler, eller standarder for deltakere i evalueringssammenheng.

I vurderinger av resultater i evalueringer, er evaluering som fag tradisjonelt opptatt av lineære årsakssammenhenger. Forstått som om man kan registrere en direkte sammenheng mellom endringer og de tiltakene som er iverksatt. Tornes (2012) påpeker at det i mellommenneskelig atferd, og tolking av endringer knyttet til dette er mer formålstenlig å benytte ikke-lineære evalueringer jf kapittel 2, punkt 2.3. Fokus er da på hvordan mottaker *opplever* tiltaket som er iverksatt, og trenger ikke å stå i sammenheng med kriteriene- eller målbeskrivelser i en tiltaksplan. I dette perspektivet kan evalueringer av omsorgsendrende hjelpetiltak føre til at resultater ikke nødvendigvis står i sammenheng med intensjoner og ønskede resultater, man må forvente uventede effekter og resultater av det iverksatte tiltaket. Foreldre kan oppleve et hjelpetiltak tilfredsstillende selv om saksbehandler vurderer resultatet som mindre godt. Motsatt kan barnet som indirekte mottar et omsorgsendrende hjelpetiltak vurdere tiltaket som godt og tilfredsstillende, mens foreldrene kan oppleve hjelpetiltaket som mindre godt. Et konkret eksempel her, kan være iverksatt hjelpetiltak om å stoppe pågående voldsutøvelse, og at foreldre skal lære å grensesette barna sine på andre måter, uten bruk av eller trusler om voldsutøvelse. Hjelpetiltaket iverksettes på bakgrunn av saksbehandlers vurderinger, med målbeskrivelse om «Grensesetting uten bruk av vold i hjemmet». Barnet kan vurdere tiltaket som tilfredsstillende, og oppleve hjelpetiltaket som godt og trygt. Foreldrene kan stille seg

uforstående til uttalelser om vold, og oppleve seg mistenkeliggjort og mene at problemstillingen dreier seg om konflikter knyttet til grenser i og utenfor hjemmet. Et annet eksempel kan være foreldre som opplever et omsorgsendrende tiltak som støttende og godt med målbeskrivelser om «Jenta skal erfare trygge forutsigbare utviklingsstimulerende omsorgsvilkår». Barnevernsarbeideren kan vurdere arbeidet som gjøres i familien som mindre godt, eller ikke tilfredsstillende. Dette kan riktignok også forårsakes av målbeskrivelsene som åpner for høy grad av fortolkninger for foreldre og aktører som utfører tiltaket. Et tredje eksempel kan være målbeskrivelser om rusproblematikk «Barna skal erfare rusfrie omsorgsbetingelser med forutsigbare rutiner i hjemmet». Saksbehandler kan oppleve et tiltak som positivt ved beskrivelser av rutiner og observasjoner om mindre rusmiddelbruk, foreldre kan erfare tiltaket som inngripende og kontrollerende, og mindre tilfredsstillende.

Behovet for individuelt tilpassede og fleksible hjelpetiltak og målbeskrivelser i tiltaksplaner synliggjøres også med ovenstående eksempel. Her forstått som valg av kriterier, og at det ofte kan være uenighet mellom foreldre, barn og saksbehandlere om både utvelgelse av kriteriene (målbeskrivelser) og vurderinger av effekten av de iverksatte tiltakene.

Når funn i denne oppgaven viser en variasjon mellom de yngste og de eldste informantenes vurderinger av kriterier i evalueringer, er det grunn til å anta at den individuelle epistemiske skjønnsutøvelsen påvirkes av deres holdninger. De eldste informantene trakk frem at selve handlingsrommet for skjønnsutøvelse innskrenkes ved å anerkjenne at foreldre selv vet hvor «skoen trykker». På den annen side kan dette være et uttrykk for en kognitiv resonnering basert på alder og erfaring som en av forutsetningene for skjønnsutøvelsen. De yngste informantenes vurdering og valg av kriterier kan være et uttrykk for annen kunnskap, annen erfaring, og andre holdninger til yrkesutøvelsen. Funnene viser at samtlige informanter var opptatt av at eksterne fagfolks vurderinger som utfører hjelpetiltakene tillegges betydelig vekt. Gitt at evalueringer av hjelpetiltak har elementer i seg fra ikke-lineære evalueringer, må saksbehandlere tolke de beskrivelser og vurderinger (data) som fremlegges av andre. En vektlegging av andre instansers deltakelse i evalueringer som observerer barnets atferd i det daglige kan dermed ha like stor påvirkning for de vurderinger som gjøres om resultater og effekter, som vurderinger fra foreldre, barnet selv og aktører som utfører hjelpetiltakene.

5.1.3 Strukturelt skjønn og evaluering

Ut fra funn i dette prosjektet kan det antas at saksbehandlere i barnevernet forvalter lovens kriterier på bakgrunn av et stort handlingsrom for skjønnsutøvelse når det gjelder evaluering av omsorgsendrende hjelpetiltak. Grimen og Molander (2008) refererer til at forvaltningen åpner for et skjønnsmessig handlingsrom, som samtidig betinger en individuell kognitiv resonnering som er faglig forankret i en profesjon. Ved tvetydighet i informasjonsgrunlaget som ligger til grunn for vurderinger som skal foretas, må det utøves faglig skjønn. Når det åpnes for et forvaltningsmessig og skjønnsmessig handlingsrom i barnevernet i forhold til evalueringer kan dette handle om lite presise kriterier i loven for iverksetting og evaluering av hjelpetiltak slik Christiansen og Anderssen (2010) fremholder.

Funn tilsier at informantene ser ut til å bli gitt et handlingsrom som også kan påvirke målbeskrivelser i tiltaksplaner (kriterier). Dette vil kunne ha betydning for vurderinger av innhenting av opplysninger og informasjon (data), og analyse av disse i forbindelse med evalueringer. Når effektmålene i form av målbeskrivelser i en tiltaksplan er vage, vil det naturlig nok oppstå utfordringer med å foreta konsise faglige vurderinger, og handlingsrommet for skjønnsutøvelse utvides på bakgrunn av denne faktoren alene. Når de organisatoriske rammene for tilrettelegging av kvalitetssikring av skjønnsutøvelse er begrenset grunnet ressurser, vil dette være en annen mulig påvirkningsfaktor.

Informantene fortalte at de står relativt fritt til å vurdere hvem som skal delta i evalueringer, og kan påvirkes av den enkelte saksbehandlers epistemiske skjønnsutøvelse. I dataene fremkommer det som nevnt tidligere at informantene inkluderer eksterne instanser og aktører i evalueringene av hjelpetiltak. Dette kan på den ene siden medføre en forvitring av forvaltningsansvaret, i det at andre eksterne aktører, forstått som at eksterne fagfolks vurderinger som utfører hjelpetiltakene tillegges betydelig vekt, av de som primært skal vurdere tiltakene. Dette funnet kan på den annen side angi en viss grad av kvalitetssikring av skjønnsutøvelsen i evalueringene ettersom saksbehandlere samler informasjon fra flere, og analyserer data som sammen utgjør grunnlaget for videre vurderinger og beslutninger. Dette kan også være en påvirkningsfaktor når det gjelder den strukturelle skjønnsutøvelsen. Handlingsrommet for å tolke regelverket antas begrenset i at andre instanser og aktører med en annen kompetanse og ekspertise uttaler seg om, og angir vurderinger som potensielt er utenfor saksbehandlers kunnskapsområde jf kapittel 4, punkt 4.1.2. Det er også muligheter for at denne faktoren har påvirkning på den epistemiske skjønnsutøvelsen hos den enkelte

saksbehandler. Når flere fagfolk ytrer sine vurderinger om hjelpetiltakets effekt og virkninger kan dette påvirke de vurderinger og videre beslutninger som foretas.

Funnene kan likevel indikere en tilfeldighet når det gjelder systematisk evaluering av omsorgsendrende hjelpetiltak. Dette da informantene signaliserer et stort opplevd individuelt ansvar for kvalitetssikring av egne vurderinger og skjønnsutøvelse; forstått som ansvar for selv å oppsøke veiledning og drøfting ved tvil. Dette funnet kan isolert sett også tolkes som et tegn på strukturell skjønnsutøvelse. Ettersom valg- og handlingsalternativer knyttet til å selv vurdere behov for veiledning og drøfting ved tvil ser ut til å være relativt åpne.

Den strukturelle skjønnsutøvelse når det gjelder evalueringer av omsorgsendrende hjelpetiltak ser ut til å være stort, både når det gjelder evalueringenes hyppighet, innhold, deltakere- og vurderinger av tiltakets effekter. Mine funn indikerer også at lederne informantene refererer til, er gitt et potensielt stort skjønnsmessig handlingsrom i organiseringen av forvaltningen av evalueringer av hjelpetiltak.

5.1.4 Evalueringens funksjoner

Funn i denne oppgaven viser at evalueringer av hjelpetiltak har mindre organisatorisk prioritet, samtidig fremholder flere informanter at evalueringer av hjelpetiltak bør ha samme prioritet som andre oppgaver saksbehandlere i barnevernet utfører. Dette begrunnes med potensielle alvorlige konsekvenser for det enkelte barn jf kapittel 4, punkt 4.1.2. Majoriteten av informantene beskriver at det gjennomføres såkalte formative evalueringer slik Tornes (2012) redegjør for dette. Fokus i formative evalueringer handler om å følge med på utviklingen rundt et iverksatt tiltak og gi tilbakemeldinger underveis med tanke på forbedringspotensialer. Det beskrives også elementer av prosessevalueringer med fokus på kommunikasjon og samhandling når det gjelder selve utførelsen av det omsorgsendrende hjelpetiltaket, dets metoder og arbeidsmåter (Jentoft mfl. 2013). Det er likevel grunn til å anta at mine funn indikerer at evalueringer som gjennomføres av omsorgsendrende hjelpetiltak, også kan likestilles med *å følge opp* et tiltak slik Tornes (2012) referer til. Dette kommer til uttrykk ved at informantene formidler en mindre grad av bevissthet knyttet til evalueringenes innhold, ved å reise spørsmålet om hva de evaluerer, og hvordan de gjennomfører evalueringer jf kapittel 4, punkt 4.1.2.

I dataene er det ikke funn som eksplisitt kan relateres til summative evalueringer. Det fremkommer imidlertid at nytte og virkning i stor grad blir evaluert i etterkant, når barneverntjenesten må fremme sak om omsorgsovertakelse jf kapittel 4, punkt 4.1.2. Dette sammenfaller med tidligere resultater etter landsomfattende tilsyn jf kapittel 1.

Funnene i dette forskningsprosjektet viser at evalueringer av hjelpetiltak også gjennomføres basert på kontroll fra ledelsen i organisasjonen. Kontrollaspektet er ifølge Tornes (2012) mest opptatt av hvor effektivt tiltaket er. Dette er selve kjernen i evalueringer av omsorgsendrende hjelpetiltak, da iverksettelsen av hjelpetiltaket er ment å føre til en reell endring i den konkrete omsorgsutøvelsen foreldre gjør ovenfor barnet, i tråd med lovverket og målbeskrivelser i tiltaksplanen. Det forutsetter dog at evalueringens innhold får fokus, og at man ikke ensidig fokuserer på om evalueringen i seg selv er gjennomført eller ikke.

Funn i denne oppgaven viser at selve handlingsrommet for skjønn i barnevernet er stort, og det faglige epistemiske skjønnet er nødvendig. Sett i lys av dette funnet, isolert sett, kan man anta at saksbehandlere står relativt fritt til å prioritere evalueringer av iverksatte hjelpetiltak. Majoriteten av informantene beskriver dog en arbeidshverdag hvor andre lovpålagte oppgaver med tidsfrister får prioritet, og at evalueringens faktiske innhold ikke vies oppmerksomhet grunnet kapasitet- og tidspress. På den annen side antas individuelle holdninger å kunne påvirke vurderinger på prioritet hos både saksbehandlere og ledere.

Evaluering kan også ha en funksjon som utvikling og læring, og beskrives da som å være evalueringkunnskap som støtte til praksis (Jentoft mfl. 2013). Evalueringer initiert av utvikling og læring vil ha et fokus som kan styrke organisasjonen i form av å utvikle kunnskap som videreutvikler og forbedrer virksomheten. Dette kan også føre til overførbar kunnskap mellom barnevernsarbeidere gitt at saksbehandlere med ulik alder, kunnskap og erfaring deltar i evalueringene med utvikling og læring som formål. Overførbar kunnskap kan føre til en økt evne til refleksivitet og kan ha en mulig påvirkning på den epistemiske skjønnsutøvelsen for den enkelte saksbehandler. I en barnevernfaglig kontekst kan evalueringens innhold med vekt på å forstå kompleksitet slik Jentoft mfl. (2013) refererer til, gi kunnskap om hvordan tiltak fungerer, og gi verdifull innsikt i de ulike omsorgsendrende hjelpetiltakenes effekt og virkninger. Evaluering kan støtte opp om praksis når dens funksjon også er utvikling og læring, og når den ikke ensidig fokuserer på resultater. Evaluering med en slik funksjon kan potensielt føre til en reduksjon av den strukturelle skjønnsutøvelsen, ved

å åpne for muligheter til å kunne sammenholde de ulike hjelpetiltakenes effekt og virkninger. Læringsperspektivet i evalueringer kommer tildels til uttrykk ved at informantene beskriver uformelle drøftinger med kollegaer, men også beskrivelser av å være alene om evalueringer. Ved å prioritere ressurser for læring, utvikling og kunnskapsdeling mer formalisert kan organisasjonen legge til rette for praktisk resonnering med påfølgende handlingsvalg som i noen grad er kvalitetssikret og forankret i en mer kollektiv skjønnsutøvelse. Dette kan øke kvaliteten ved de individuelle vurderinger som foretas når det gjelder evaluering av hjelpetiltak. Nettopp gode evner til å vurdere ligger til grunn for å kunne utøve godt faglig skjønn, slik jeg forstår Grimen og Molander (2010).

Evaluering kan også benyttes som et sentralt styringsverktøy jf kapittel 2, punkt 2.3. med formål om kontroll av effektivitet, måloppnåelse og resultater når det gjelder offentlige midler og tiltak som iverksettes. Når 60% av alle barn som mottar barneverntiltak mottar hjelpetiltak i hjemmet kan det være legitimt å evaluere hvordan evalueringer av hjelpetiltak i hjemmet forvaltes ned i administrasjonen som regelverksanvendelse, samt evaluere lovgivers regelverksutvikling. Tidligere forskning og offentlige gjennomganger synes å understøtte dette behovet jf kap 2, punkt 2.2 Christiansen og Anderssen (2010), Christiansen (2015) og Helsetilsynets rapporter (2012, 2020) jf kapittel 1.

5.2 Oppsummering

I denne oppgaven viser funnene at det gjennomføres evalueringer av omsorgsendrende hjelpetiltak i tråd med regelverket når det gjelder evalueringens hyppighet. Dette da kriteriene i lovverket er mindre presise når det gjelder føringer for evalueringenes frekvens, uten lovpålagte spesifikke tidsfrister. Et sentralt funn i denne oppgaven er at det ser det ut til at evalueringer er basert på saksbehandleres individuelle forutsetninger for å kunne foreta kvalitativt gode faglige vurderinger. Den enkelte ser dessuten ut til å påvirkes av det handlingsrommet for skjønn lovgiver gir i sin regelverksutvikling og regelverksanvendelse, når det gjelder evalueringer av hjelpetiltakene. Dette kan oppsummeres i at saksbehandlere og deres ledere påvirkes gjensidig av hverandres epistemiske forutsetninger for skjønn, samt det strukturelle handlingsrommet som er åpnet opp for i forvaltningen av hjelpetiltak. Heri, ligger også handlingsrommet for å vurdere ulike deltakere og innlemme deres vurderinger i lineære evalueringer, og i ikke-lineære evalueringer. På bakgrunn av ovenstående vil også de vurderinger som gjøres i barnevernet knyttet til evalueringens innhold og fokus kunne ha

betydning for resultatet. Resultater av evalueringer vil igjen kunne påvirke påfølgende beslutningsprosesser, med følgelig ulike konsekvenser for de impliserte parter.

Gjennom arbeidet med denne oppgaven ser det altså ut til at individuelle og organisatoriske ressurser har stor betydning for evalueringenes frekvens, innhold, fokus- og resultater. Et større fokus på evalueringer i barnevernet når det gjelder omsorgsendrende hjelpetiltak kan potensielt innskrenke handlingsrommet for skjønn. Fokuset i seg selv kan fungere som en mekanisme for ansvarliggjøring gitt at evalueringens innhold også dreier seg om å metodisk begrunne handlingsvalgene. Evalueringens funksjon med intensjon om utvikling og læring kan være gunstig for saksbehandlere og ledere, da det kan stimulerer til refleksivitet som igjen vil kunne påvirke den epistemiske skjønnsutøvelsen. Forholdet mellom evaluering og skjønn kan slik føre til kvalitetsmessig bedre skjønnsutøvelse og påvirke vurderinger, og resultater av iverksatte tiltak.

Det er imidlertid nærliggende å trekke konklusjonen om at evalueringer av omsorgsendrende hjelpetiltak i dette prosjektet, i større grad ligner mer på å *følge opp tiltak*, enn å evaluere hjelpetiltak i tråd med den systematikk og metodikk evaluering som selvstendig fagområde innebærer. Spørsmålet om *hvorfor* evaluere omsorgsendrende hjelpetiltak, *hvordan* evaluere, og *hvem* deltar i evalueringer bør ha et høyere fokus. Det antas mest formålstjenlig å evaluere gjennomføringen av evalueringer av hjelpetiltak i barnevernet på et sentralt forvaltningsnivå for å få mer kunnskap om praktiseringen av evalueringer i barnevernet. Dette for å evaluere lovgivers intensjoner, forvaltningsanvendelse, og effekter av ulik tolkning, forståelse og praksis av evalueringer av omsorgsendrende hjelpetiltak i barnevernet.

6 Konklusjon og avslutning

Sentrale problemstillinger i dette prosjektet ble innledningsvis beskrevet å være om evalueringer av omsorgsendrede hjelpetiltak er overlatt til den enkelte saksbehandlers skjønnsutøvelse? Hvordan benyttes informasjonsgrunnlaget dersom hele, eller deler av evalueringer av effekten, er skjønnsmessig gjennomført av fagfolk utenfor saksbehandlers organisasjon? (bestiller/utfører). Har tidligere forskning om saksbehandlers skjønnsutøvelse/vurderinger i barnevernet overføringsverdi til mitt forskningsspørsmål? På bakgrunn av disse temaene ble følgende problemstilling utformet for denne masteroppgaven:

Hvordan påvirker skjønnsutøvelse vurderinger i evalueringer av omsorgsendrende hjelpetiltak? Og har dette betydning for videre beslutningstaking?

I denne oppgaven besvares problemstillingen gjennom følgende konklusjon:

Funn viser at skjønnsutøvelse i stor grad påvirker de vurderinger som foretas i evalueringer av omsorgsendrende hjelpetiltak, og er i tråd med tidligere forskning om skjønnsutøvelse. Vurderinger av kriterier i evalueringer påvirkes igjen av individuelle forutsetninger for epistemisk skjønnsutøvelse, samt det strukturelle skjønnnet som utøves. Dette kan ha betydning for videre beslutningstaking, og derved også konsekvensene av beslutningene. Skjønnsutøvelse påvirkes av lovgivers regelverksutvikling og slik det gir handlingsrommet, av holdninger og verdier, samt av individuelle og organisatoriske ressurser for å utøve godt faglig skjønn. Forskjellig forståelse av hva evaluering av omsorgsendrende hjelpetiltak skal inneholde fører til ulik praksis og kan ha betydning for resultatet. Særlig med tanke på sprikende handlingsvalg om deltakere og deres synspunkter og vurderinger. Dette kan virke inn på videre beslutningstaking i og med at evalueringens fokus er ulik. Videre kan det ha potensielle alvorlige konsekvenser for enkeltindividene ved at det truer legalitets- og likebehandlingsprinsippet. I ytterste konsekvens kan det slik også føre til utilsiktede plasseringer ut av hjemmet, eller motsatt at barn som burde blitt flyttet ut av hjemmet ikke får rett barneverntiltak.

Likefullt, vil behovet for individuelt tilpassede og fleksible vurderinger alltid være tilstede i både iverksetting og evalueringer av omsorgsendrende hjelpetiltak. Skjønnsutøvelse kan dermed heller ikke elimineres, men kanskje forstås som tidligere referert til som en del av «skjønnets byrder». En måte å påvirke skjønnsutøvelse kan være økt fokus på utvikling og

læring i evalueringer i barnevernet. Et annet element som kan innskrenke skjønnsutøvelse i evalueringer av omsorgsendrende hjelpetiltak kan være å benytte mer lik metode og fremgangsmåte i evalueringer. En økt felles forståelse og ressursprioritering i barnevernet av evalueringens innhold, fokus og metodikk kan bidra til å både kvalitetssikre arbeidet, og ha betydning for resultater og konsekvenser for det enkelte barn, ungdom og familie.

Som nevnt innledningsvis er det forsket lite på effekten av de hjelpetiltak som iverksettes. Det er heller ikke forsket nevneverdig på hvordan evalueringer av hjelpetiltak i barnevernet gjennomføres. Med tanke på at en så stor andel som mottar barneverntiltak, mottar hjelpetiltak kan det være hensiktsmessig å vite mer om både effekten av hjelpetiltakene og gjennomføringen av evalueringer. Mine data viser at skjønsmessige vurderinger får betydning i hele evalueringsprosessen, og kan dermed ha betydning også for resultater. Som tidligere nevnt er det grunn til å stille spørsmål om evalueringer av omsorgsendrende hjelpetiltak kan sies å være evaluering i dette prosjektet, slik evaluering som eget fagfelt vil definere innholdet. På bakgrunn av mine funn kan det anbefales videre forskning om temaet. Spørsmål for videre forskning kan være: Hva betyr det at disse aktivitetene kalles evalueringer? Blir de mer profesjonelle? Hvilken betydning får evalueringene i praksis når meningsinnholdet tillegges ulik vekt? Dette er relevant kunnskap også for ledere i det barnevernfaglige feltet å vite mer om. Økt innsikt i, og forståelse kan føre til bedret tilrettelegging for disse kompliserte prosessene, og økt bruk av forskningsbasert kunnskap om evalueringsprosesser kan dette bidra til å heve kvaliteten i viktige oppgaver innenfor barnevernets samfunnsmandat. Barnevernet er gitt et mandat som i ytterste konsekvens kan føre til bruk av tvangsinngrep ovenfor barn og familier. Med unntak av det tvungne psykiske helsevernet og politiet, er barnevernet eneste offentlige instans som med hjemmel i lov kan utøve makt ved gjennomføring av tjenesten. Barnevernet har imidlertid også en hjelpe- og støttefunksjon. Det å ha posisjonen mellom en potensiell maktutøvende og hjelpende funksjon er en svært krevende yrkesprofesjonell øvelse. Formålet med denne oppgaven har allikevel vært å se på barnevernets hjelpefunksjon isolert, og især forvaltningen av de omsorgsendrende hjelpetiltakene. Det er nettopp hjelpetiltakene som kan forebygge tvangsinngrep og maktutøvelse. Selv om det ikke er mulig å komme utenom og noen ganger nødvendig med tvangsinngrep, kan det være at hjelpetiltak av dens forebyggende årsak bør bli gitt større plass, i forvaltningen, i forskningen og i politiske miljøer.

7 Litteraturliste

- Aftenposten.no (2019). *Hvordan havnet 26 norske barnevernssaker i Strasbourg?* Lokalisert 18. september 2019 fra: <https://www.aftenposten.no/meninger/kronikk/i/rAXmgR/hvordan-havnet-26-norske-barnevernssaker-i-strasbourg-thea-w-totla>
- Benbenishty, Rami mfl., (2015). *Decision making in child protection: An international comparative study on maltreatment substantiation, risk assessment and interventions recommendations, and the role of professionals' child welfare attitudes.* Child abuse & Neglect, 49,63-75.
- Braun, Virginia, & Clarke, Victoria. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Christiansen, Øyvinn og Anderssen, Normann (2011). Fra bekymring til overbevisning: – Barnevernets beslutninger om å plassere barn utenfor hjemmet. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 88(04), 200-214.
- Christiansen, Øyvinn og Kojan, Bente Heggem (2016) *Beslutninger i barnevernet*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Christiansen, Øyvinn (2015). *Hjelpetiltak i barnevernet- en kunnskapsstatus*. Uni Research Helse Regionalt kunnskapssenter for barn og unge: RKBUVest.
- Dagbladet (2020). *Slik forklarer EMD dommeren barnevernskandalen*. Lokalisert 27.09.20 fra: <https://www.dagbladet.no/nyheter/slik-forklarer-emd-dommeren-barnevernsskandalen/72874233>
- Dalen M. (2004). Intervju som forskningsmetode. En kvalitativ tilnærming. Oslo: Universitetsforlaget.
- Forskningsetikk.no (2020). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*. Lokalisert 16. november 2020 fra: <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-humaniora-juss-og-teologi/>
- Halvorsen, Anne og Gjedrem, Jorunn (2006). *Bedre praksis i sosialt arbeid: evaluering og fagutvikling*. Oslo: Universitetsforlaget
- Helsetilsynet (2020). *Barneverntjenestens oppgaver*. Lokalisert 19. september 2020 fra: <https://www.helsetilsynet.no/tilsyn/barnevern/#Barneverntjenestenesoppgaver>

- Helsetilsynet.no (2020). *Det å reise vasker øynene. Gjennomgang av 106 barnevernssaker.* Lokalisert 19. september 2020 fra: <https://www.helsetilsynet.no/publikasjoner/rapport-fra-helsetilsynet/2019/det-a-reise-vasker-oynene.-gjennomgang-av-106-barnevernssaker/>
- Helsetilsynet.no (2012). *Oppsummering av landsomfattende tilsyn med kommunalt barnevern- undersøkelse og evaluering.* Lokalisert 18. september 2020 fra: <https://www.helsetilsynet.no/publikasjoner/rapport-fra-helsetilsynet/2012/oppsummering-av-landsomfattende-tilsyn-i-2011-med-kommunalt-barnevern/>
- Grimen, Harald og Molander, Anders (2008). Profesjon og skjønn. I Molander, Anders og Terum, Lars Inge (red.). *Profesjonsstudier* (s. 179-197). Oslo: Universitetsforlaget.
- Grimen, Harald og Molander, Anders (2010). *Understanding professional discretion. Sociology of Professions. Continental and Anglo-Saxon Traditions.* In Lennart G. Svensson & Julia Evetts (Eds.). *Sociology of professions: Continental and Anglo-Saxon traditions* (pp. 167-187). Göteborg: Daidalos.
- Grinde, Turid Vogt (2006). *Nordisk barnevern: Variasjoner i normer, holdninger og praksis.* Tidsskrift for Norsk Psykologiforening, 43(11), 1140-1149.
- Jentoft, Nina, Madsen, Einar Lier, Halvorsen Anne (2013). *Evaluering. Tradisjoner, praksis, mangfold.* Oslo: Fagbokforlaget.
- Johannesen, Asbjørn, Christoffersen, Line, Tufte, Per Arne (2016). *Forskningsmetode for økonomisk-administrative fag.* Oslo: Abstrakt forlag.
- Kvale, Steinar og Brinkmann, Svend (2017). *Det kvalitative forskningsintervjuet.* Oslo: Gyldendal.
- Lincoln, Yvonna S, & Egon G. Guba (1985). *Naturalistic inquiry.* Beverly Hills: Sage Publications.
- Lovdata.no (2020). *Lov om barneverntjenester.* Lokalisert 22. juni 2020 fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>
- Lovdata.no (2020). *Lovdata Pro rettsområde EMK.* Lokalisert 20.09.20, fra: <https://lovdata.no/pro/#rettsomrade&id=EMKEMD>
- Malterud, Kirsti. (2001). *Qualitative research: Standards, challenges, and guidelines.* The Lancet, 358(9280), 483-488.
- Malterud, Kirsti (2012). *Systematic text condensation: A strategy for qualitative analysis.* Scandinavian Journal of Public Health, 40(8), 795-805.

- Malterud, Kirsti (2017). *Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Miles, Matthew, B. og Huberman, Michael, A (1984). *Qualitative data analysis*. A Sourcebook of New Methods. London: SAGE Publications.
- Molander, Anders og Smeby, Jens-Christian (2013). *Profesjonsstudier II*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Ot.prp. nr. 69 (2008-2009). *Om lov om endringer i barnevernloven*.
Barne-og familiedepartementet.
- Reed, Jan., & Procter, Sue. (1995). Practitioner research in context. In J. Reed & S. Procter (Eds.), *Practitioner research in health care* (pp. 3-31). London: Chapman & Hall.
- Ringdal, Kristen (2018). *Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Stone, Bruce (1995). Administrative accountability in the 'Westminster' democracies: Towards a new conceptual framework. *Governance*, 8(4), 505–526.
- SSB.no (2020). *Barnevern*. Lokalisert 24.07.2020 fra: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/statistikker/barnevern>
- Tjora, Aksel (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal.
- Tornes, Kristin (2012). *Evaluering i teori og praksis*. Trondheim: Akademika forlag.
- Vg.no (2020). *Norge dømt i to barnevernssaker i Menneskerettsdomstolen*. Lokalisert 01.09.20 fra: <https://www.vg.no/nyheter/utenriks/i/opG9ja/norge-doemt-i-to-barnevernssaker-i-menneskerettsdomstolen>

Vedlegg 1

Vil du delta i forskningsprosjektet Skjønnsutøvelse i barnevernet?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å frembringe ny og relevant kunnskap om skjønnsutøvelse i barneverntjenesten. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Denne oppgaven er en del av mastergradsstudiet i Styring og ledelse ved OsloMet. En sentral del av studiet er hvordan skjønnsutøvelse påvirker evalueringer. Det tas utgangspunkt i hvordan saksbehandlere evaluerer omsorgsendrede hjelpetiltak, og hvordan resultatet av evalueringer anvendes i beslutninger om tvangsvedtak. Formålet er å frembringe ny og relevant kunnskap om saksbehandlers skjønnsutøvelse, hvor kunnskapen kan ha betydning både for iverksetting, evaluering og beslutninger om tvangsvedtak.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Mastergradsstudiet gjennomføres ved OsloMet storbyuniversitet, som også er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Det er ønskelig å intervju saksbehandlere som har direkte kontakt med barneverntjenestens målgruppe, og som har erfaring med arbeid rundt iverksetting og evaluering av omsorgsendrede hjelpetiltak i hjemmet.

Det understrekes at det ikke vil anmodes om taushetsbelagt informasjon, det vil heller ikke etterspørres informasjon om konkrete enkeltsaker, eller konkrete brukere av tjenesten. Forespørselen om å delta i dette prosjektet blir sendt ut til flere bydeler i Oslo, på teamleder, avdelingsleder, eller enhetsleder nivå.

Hva innebærer det for deg å delta?

I dette prosjektet er det ønskelig å intervju 5-7 informanter i Oslo kommune som arbeider på saksbehandler nivå i barneverntjenesten. Det er ønskelig å intervju saksbehandlere om deres erfaringer fra iverksetting og evalueringer av omsorgsendrede hjelpetiltak i hjemmet. Intervjuene vil ta ca 1 time, og vil bli tatt på lydopptaker dersom det gis samtykke til dette. Intervjuene vil foregå på et sted som den enkelte deltaker selv foretrekker. Spørsmålene vil omhandle temaer som informasjonsgrunnlag, forberedelser, kontakt med barneverntjenestens målgruppe og beslutningstaking relatert til skjønnsutøvelse og evalueringer.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke

samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Det vil ikke påvirke ditt forhold til arbeidsplassen/arbeidsgiver.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det vil bli tatt opp digitale anonyme lydopptak, som umiddelbart blir overført til ekstern kryptert hardisk. Identifiserbare personopplysninger vil ikke bli referert til i intervjuene. Informantene vil bli referert til nummerert. Intervjuene vil bli transkribert, og materialet vil bli oppbevart på kryptert ekstern harddisk. Det er kun studenten som vil ha tilgang til materialet. Ingen deltakere skal kunne bli gjenkjent i publikasjoner av forskningsmaterialet, da dette blir anonymisert.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes innen 30.12.20, og alle dokumenter og lydopptak blir da slettet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Oslo Met storbyuniversitet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Behandlingsansvarlig institusjon Oslo Met storbyuniversitet ved veileder Øyunn Syrstad Høydal på tlf 41217148, oyunn-syrstad.hoydal@oslomet.no eller student Monika Vee Karlsen på tlf 91712247, s111687@oslomet.no
- Vårt personvernombud: Ingrid Jacobsen 99302316, ingrid.jacobsen@oslomet.no
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig
Veileder

Student

Øyunn Syrstad Høydal

Monika Vee Karlsen

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Skjønnsutøvelse», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 30.12.20

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2

INTERVJUGUIDE

Kontaktetablering	Forberedelser Forsknings spørsmål: Hvordan forberedes endringstiltak i hjemmet?	Iverksetting Forsknings spørsmål: Hvordan iverksettes endringstiltak i hjemmet?	Evaluering Forsknings spørsmål: Hvordan evalueres endringstiltak i hjemmet?	Avslutning
Informasjon om formålet med intervjuet, og gjennomføringen av dette. Eventuelle spørsmål fra informanten.	1) Kan du beskrive så detaljert som mulig hvordan du forbereder iverksetting av endringstiltak i hjemmet? Har du et konkret eksempel?	2) Kan du beskrive så detaljert som mulig hvordan du i praksis iverksetter endringstiltak i hjemmet? Har du et konkret eksempel?	3) Kan du beskrive så detaljert som mulig hvordan du evaluerer endringstiltak i hjemmet? Har du et konkret eksempel?	4) Er det andre forhold du mener er av betydning for endringstiltak i hjemmet?
Samtykke fra informanten etter å ha blitt gitt nødvendig informasjon om prosjektet.	1.1 Hvilke forberedelser foretar du?	2.1 Hvordan starter du hjelpetiltaket?	3.1 Hvordan evalueres hjelpetiltaket?	Informasjon om videre behandling av opptaket, og videre fremdrift for oppgaven.
Gjennomgang av problemstillingen, og presiseringer av sentrale begreper	1.2 Hvordan utarbeides målene i tiltaksplanen for endringstiltakene, er det individuelle tilpasninger?	2.2 Hvilke faktorer mener du er viktige?	3.2 Benytter du egne eller andres erfaringer i forbindelse med evaluering av hjelpetiltaket, eventuelt hvordan?	Har du innspill eller kommentarer til måten intervjuet har blitt gjennomført på?
Hva slags utdanning og erfaring har du? Kan du si noe om din utvikling som fagperson?	1.3 Benytter du egne eller andres erfaringer i forbindelse med iverksetting av hjelpetiltaket, eventuelt hvordan?	2.3 Benytter du egne eller andres erfaringer i forbindelse med iverksetting av hjelpetiltaket, eventuelt hvordan?	3.3 Hvordan evalueres ditt eget arbeid med evaluering av hjelpetiltaket?	
			3.4 Hvilke formelle og uformelle rammer er det på ditt kontor knyttet til kvalitetssikring av evalueringen og skjønnsutøvelsen?	
			3.5 Vet du hvordan dette gjøres på andre kontorer?	
			3.6 Hvordan opplever du ressursene? Hvor ofte har du formelle og uformelle møter med kollegaer ifbm evalueringer?	
			3.7 Ved tvil rundt evaluering, hva baseres dine vurderinger på?	
			3.8 Hvordan anvendes resultatene fra evaluering ifbm videre beslutningstaking?	
			3.9 Er det annet du mener er av betydning for evalueringen?	

NSD NORSK SENTER FOR FORSKNINGSDATA

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Skjønnsutøvelse i barnevernet

Referansenummer

837913

Registrert

09.02.2020 av Monika Vee Karlsen - s111687@oslomet.no

Behandlingsansvarlig institusjon

OsloMet - storbyuniversitetet / Fakultet for samfunnsvitenskap / Institutt for offentlig administrasjon og velferdsfag

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Øyunn Syrstad Høydal, oyunn-syrstad.hoydal@oslomet.no, tlf: 41217148

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Monika Vee Karlsen, mon-kar@hotmail.com, tlf: 91712247

Prosjektperiode

15.02.2020 - 30.12.2020

Status

12.02.2020 - Vurdert

Vurdering (1)

12.02.2020 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet

12.02.2020 med vedlegg, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

https://nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 30.12.2020.

INFORMANTENES TAUSHETSPLIKT

Informantene i prosjektet er saksbehandlere i barneverntjenesten, og har taushetsplikt. Det er viktig at intervjuene gjennomføres slik at det ikke registreres taushetsbelagte opplysninger. Vi anbefaler at dere minner informantene om dette i forbindelse med intervjuene.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d),

integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Marita Ådnanes Helleland
Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)